

Magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

AUGUSTUS

2026

4

SAMENKERK

8

Bijbelse
portieken
Amsterdam

14

Kermis
komt van
kerkmis

34

Wie is
de beminde
leerling?

SK

AUGUSTUS
2026
4

Magazine van het bisdom Haarlem-Amsterdam

SAMENKERK

Foto voorpagina: Openlucht eucharistieviering
(Eerste Pinksterdag, 24 mei 2026). Parochie
St. Johannes de Doper, Grootebroek (Samen-
werkende parochies West-Friesland Zuid Oost).

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom
Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar.
Nummer 4 van 2026 – jaargang 51
De volgende uitgave verschijnt op 1 oktober 2026.

Redactie

<vacant> (hoofdredactie), Eric van Teijlingen
(tijdelijk eindredactie), Chris Bond, Eugene
Jongerden, Jerry Keuss (redactiesecretariaat).

Medewerkers

Mariska Adrichem, Ada Bakker, Michel Bakker,
Anneke Donkers, Leo Fijen, Ingrid Henkemans, Marcel
Poorthuis, Vera Schneijderberg, Rowy van der Vlugt.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 39,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 49,- per jaar

Advertenties

Redactie *SamenKerk*
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Grafisch ontwerp

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl

Technische realisatie

Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming
worden overgenomen. Van sommige teksten en
illustraties is de herkomst niet te achterhalen;
verantwoordelijken kunnen reageren via het
redactieadres.

ISSN 1384-8747

Bijbelse portieken

8

In Amsterdam Bos en Lommer
sieren tientallen Bijbelse scènes
de portieken.

Sint-Franciscus stierf in
de nacht van 3 op 4 oktober
1226. Dit jaar 800
jaar geleden.

H. Franciscus van Assisi

12

SamenKerk al 50 jaar úw bisdomblad
Neem een abonnement op *SamenKerk*. Info:
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Naar Rome?

11

Dit voorjaar gedoopt?
Ga in oktober op een
speciale reis naar Rome,
't hart van de Wereld-
kerk. Om verder onder-
gedompeld te worden...

Ieder dorp of stad heeft
z'n kermis. Feest en
gekkigheid.

Kermis

14

De door
Jezus beminde
leerling

34

Wie is toch die door Jezus
beminde leerling in het
Johannesevangelie?

Lezersdag
'SamenKerk'
29 oktober
2026

Bisdomblad 'SamenKerk'
nodigt iedereen uit voor een
speciale dag in Museum Catharijne-
convent in Utrecht. We starten de dag
om 11.00 met koffie en wat lekkers, daarna
volgen inleidingen over hoe met kerkelijk kunstbezit
wordt omgegaan bij sluiting van parochiekerken.
Na de lunch is er een rondleiding langs een aantal
(unieke) kerkelijke kunstschaten uit ons bisdom
Haarlem-Amsterdam. De dag duurt tot ongeveer
15.00 uur. Meer informatie in de volgende
'SamenKerk', maar schrijf de datum
van **29 oktober** alvast op!

En verder

- 4** Woord van de bisschop
- 6** Kort nieuws
- 16** Lezen & luisteren met
paus Leo
- 17** Op weg naar de Kerkelijke
Vergadering 2030
- 18** Parels uit de schattengrot
- 20** Inspiratie
- 23** Leo Fijen
- 24** De Sint-Pleter: een keizer-
lijke basiliek voor Sint-Petrus
- 27** Geboekt
- 28** Welkom bij de Kerk
- 30** Kathedralen en basilieken
- 32** Uit de kunst
- 36** Puzzel
- 38** Personalia
- 38** Agenda

Welkom terug!

Ben je ook op vakantie geweest? Of heb je gewoon thuis of in de buurt wat ontspanning kunnen vinden? Ik hoop het. Maar misschien ben je niet aan vakantie toegekomen, bijvoorbeeld door ziekte of omdat je belast bent met mantelzorg, die veel van je vraagt. Ik denk in gebed aan alle mantelzorgers en de zieken. Als het even kan, is het goed om af en toe wat afstand en rust te nemen, je contact met God te vernieuwen, soms wat terug te kijken en vooruit te zien om met een frisse blik om met nieuwe inspiratie, een liefdevol hart en levend geloof verder te kunnen gaan. Dat kan natuurlijk ook buiten het zomerseizoen.

P

elgrimage

Eén van de mooiste geestelijke 'uitjes' is een bedevaart. Dit najaar gaan er vanuit ons bisdom verschillende pelgrimages, bijvoorbeeld naar Rome en Lourdes. Een pelgrimsreis brengt ons

op mooie, betekenisvolle plaatsen en geeft ons nieuwe geestelijke kracht en inspiratie. In deze *SamenKerk* vinden we verschillende bedevaartreizen aangeboden. En blijft u graag dichterbij huis? Ons eigen bedevaartsoord in Heiloo is altijd open en initiatieven als 'Holy City Amsterdam' bieden pelgrimages langs de heilige plekken in Amsterdam. Er valt veel te ontdekken!

Retraite

Een andere prachtige optie is een retraite. Regelmatig worden die aangeboden in het heiligdom van Heiloo, in de Foyer de Charité in Thorn, in kloosters en op andere plaatsen. Een retraite is een geestelijke reis naar binnen, je hart vrij maken voor God. Het is een tijd van stilte en meditatie, van gesprek met een geestelijk begeleider, van een goede biecht. Je zult er verwonderd van staan hoe je zicht op je levensweg in een retraite tot een blijde helderheid kan komen.

Levensrevisie

Na een weldoende vakantie, een retraite of bedevaart is het niet slecht om wat tijd te nemen voor een soort 'levensrevisie': Hoe ga ik verder? Hoe kan ik mijn geloof concreet gestalte geven, zodat het levendig blijft en actief? Waar heb ik te veel tijd en aandacht aan gegeven en wie of wat heb ik verwaarloosd? Een goed voornemen moet concreet zijn, reëel, vol te houden. Beter een kleine stap vooruit, dan grote stappen die teveel zijn gevraagd. Alleen met de zonde moet je radicaal afrekenen, verder zijn kleine stapjes, een rustige opbouw, vaak het beste.

Groeien in je geloof

Aan nieuwe katholieken en jongeren die pas gevormd zijn, beveel ik in het bijzonder het volgende aan: jullie hebben een mooie stap gezet, het was een dag van genade. Nu komt het erop aan vol te houden, standvastig te zijn en in je geloof en je christelijk leven

te groeien. Hoe ga je dat doen? Verbondenheid met een gemeenschap van gelovige mensen, je gebed, naastenliefde en misschien een paar andere concrete voornemens, kunnen je daarbij helpen. En ook als je al heel lang katholiek bent: een Alpha-cursus, een catechese, een gebeds- of Bijbelgroep kan je vervullen met nieuwe vreugde en vrede, met geloof en liefde. Structuur en een vaste bedding zijn voor je geloof belangrijk. En nieuwe impulsen.

Hopelijk ben je goed uitgerust na deze vakantietijd om met kracht en inspiratie mooie plannen te maken. Niet alleen voor en met jezelf maar ook als geloofsgemeenschap samen. Ga met God en onder de bescherming van Maria! Moge God jullie zegenen! ■

Bisschop Johannes Hendriks

www.olvternood.nl
www.holycity.amsterdam

Bedevaart naar Lourdes: zie pag. 22.
Bedevaart naar Rome: zie pag. 11 en 40.

WJD-kruis in Nederland

Het grote kruis van de Wereldjongerendagen ('t WJD-kruis) gaat steeds de wereld rond en is in september en oktober in Nederland voor een rondgang door de bisdommen: van 18-25 september in bisdom Haarlem-Amsterdam en op 7 november bij de KJD'26. Het 3.80 meter hoge en 31 kg wegende houten kruis werd in 1983 door paus Johannes Paulus II aan de jongeren van de wereld toevertrouwd en is een WJD-ambassadeur.

Info: www.rkkerk.nl/jongkatholiek
www.kjd2026.nl

Vier.nu hoogfeesten

Op de website www.vier.nu vindt u niet alleen informatie over de bekende hoogfeesten als Kerstmis, Pasen en Pinksteren maar ook informatie over alle liturgische hoogfeesten. Neem er eens 'n kijkje.

100 jaar Thomas Aquino parochie

Afgelopen juni vierde de parochie H. Thomas Aquino in Amsterdam (Rivierenbuurt) haar eeuwfeest. Op 21 april 1926 werd de parochiekerk aan de Rijnstraat ingewijd, verbonden met de paters dominicanen, die sinds 1524 werkzaam zijn in Amsterdam, waar ze tijdens de Reformatie twee huizen hadden: Huize Dominicus, bij de (schuil)kerk op de Spuistraat, en Huize Thomas van Aquino, naast de bijkerk Het Torentje bij de Torenluis. In 1999 werd de kerk aan de Rijnstraat verkocht voor woningbouw (het huidige Aquinohof). De parochie ging naar de Maranathakerk (gehuurd van de hervormde gemeente) aan de Hunzestraat. Maar vijftien jaar later ging men toch weer terug naar de Rijnstraat (naar nummer 109), naar 'Plein van Siena', waar de actieve en betrokken geloofsgemeenschap bijeenkomt.

Lees 'n verslag van onze bisschop van hun jubileumviering

Vakantiepastoraat Urlaubsseelsorge

Alle vakantiegegangenen op Texel zijn tot en met zondag 6 september welkom bij het Duitstalige vakantiepastoraat (Urlaubsseelsorge) van het bisdom Essen voor vieringen, excursies, spelletjesavonden, strandzang, geloofsgesprekken, enzovoort. Op woensdag, vrijdag en zondag zijn de vieringen in dorps huis 'De Hof' (De Koog) en op zaterdag in de Francisca-Romanakerk (De Cocksdorp). De caravan van het Urlaubsseelsorge is ons hoofdkwartier op het Kogerstrand.

Info: www.urlaubsseelsorge-texel.de

Scan de QR code en lees het artikel in *SamenKerk* nr. 4 van 2018.

Vanuit de kerken

Museum De Speeltoren (Noordeinde, Monnickendam) heeft tot 18 oktober 2026 een tentoonstelling over het kerkelijk leven in de gemeente Waterland: van de verschillende kerkgebouwen tot aan de kerkelijke initiatieven voor onderwijs, zorg, sport, clubs en verenigingen. Info: www.despeeltoren.nl

Caritascursus

De Kerk doet vanouds veel goeds voor mensen in nood. Parochiële caritasinstellingen en -werkgroepen geven lokaal vorm aan caritas. De cursus Caritas wil betrokken vrijwilligers en parochianen helpen meer zicht te krijgen op de functie, plaats en mogelijkheden van caritas in de huidige tijd. De cursus wordt in Haarlem gegeven op donderdag 24 september, 8 oktober, 5 en 19 november (19.15-21.00 uur). Info: Corine van der Loos (caritas@bisdom-haarlem-amsterdam.nl).

WJD'27 Seoul

In Seoul, Zuid-Korea, zijn de patroonheiligen bekendgemaakt voor de Wereldjongerendagen (WJD) van augustus 2027: H. Johannes Paulus II, H. Andreas Kim Taegon en metgezellen, H. Francesca Cabrini, H. Jozefina Bakhita en H. Carlo Acutis.

Katholieke Jongerendag '26

Op zaterdag 7 november 2026 is voor jongeren tussen de 16 en 30 jaar de Katholieke Jongerendag (KJD). Op de feestdag van Sint Willibrord staat het thema 'eenheid' centraal naar Jezus' woorden: "Opdat zij allen één zijn" (Johannes 17:21). Hoofdspreker Amerikaanse franciscaan Casey Cole spreekt over de betekenis van eenheid in een verdeelde wereld en over hoe jongeren vandaag een levende getuige van het evangelie kunnen zijn. Info: www.rkkerk.nl/jongkatholiek | www.kjd2026.nl

Dirigent gezocht

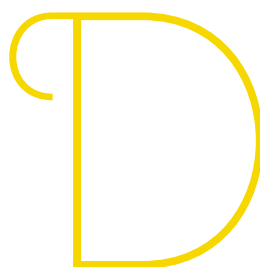
Het Pauluskoor (22 personen) van de St.-Nicolaas-kerk in Purmerend zoekt een nieuwe dirigent(e). De wekelijkse repetitie is op dinsdagavond en eens per twee weken zingt het koor (Nederlands, Latijn e.d.) op zondagmorgen bij de viering. Info: Joyce Blume-Schulte (info: 06 39777889).

Dagelijkse Bijbel-lezingen app

De Katholieke Bijbelstichting (KBS) heeft een handzame app voor 'Dagelijks Woord' om de dagelijkse Bijbel-lezingen te kunnen volgen. Deze app kunt u downloaden via de bekende kanalen.

Bijbelse portretten in Amsterdamse portieken

Zowel in Amsterdam als in Haarlem zijn in bepaalde straten bijzondere gevelstenen en katholieke architectuur te zien. Michel Bakker liep ze af. Deze keer neemt hij u mee naar het Amsterdamse Bos en Lommer, waar een huizenblok gesierd is met Bijbelse scènes. In de binnentuin staat zelfs een Mariakapel. In het afgelopen juninummer van *SamenKerk* bezocht hij de zogeheten 'Heilige Huisjes' in Haarlem-Noord.

Dit zogeheten 'Akbarblok' (vernoemd naar de negentiende-eeuwse roman 'Akbar' van Petrus van Limburg Brouwer – red.) werd gebouwd in 1950-1951 in de wijk Bos en Lommer als onderdeel van het Algemeen Uitbreidingsplan uit 1934 van de Dienst der Publieke Werken. De R.K. Woningbouwvereniging 'Het Oosten' uit 1911 kwam met haar bouwplannen in botsing met de gemeente.

'Het Oosten' wilde nu eens grote woningen op haar bouwkavels (vanwege de grote katholieke gezinnen) en dan ook nog met de slaapvertrekken en keukens aan de tuinzijde. De woningbouwvereniging kreeg na veel discussies haar zin. Hierna brak een nieuw conflict uit, nu over de binnentuin. Daar wilde de woningbouwvereniging een voor iedereen vrij toegankelijke Mariakapel. Dit was in strijd met het plan om de Sint-Josephkerk aan de Erik Roodestraat als katholiek gebedshuis

van de wijk te laten fungeren. Tot 1957 was het touwtrekken. Toen werd er een Mariabeeld geplaatst en de kapel ingewijd met de afspraak, dat de hekken aan de Bos en Lommerweg alleen geopend zouden worden op hoogtijdagen. De kapel was overigens wel altijd voor de bewoners van de huizen toegankelijk.

Bijbelse beelden

De ingangspartijen van het 'Akbarblok' werden in 1954-1955 gesierd met reliëfs (kapitelen) van circa vijftig cm hoogte over het leven van Christus aan het Van Schafelaarplantsoen en aan de Akbarstraat met voorstellingen uit het Oude Testament. De reliëfs zijn ter plaatse gemaakt in kalksteen door Jan Meefout, Willem Reijers en Arie Teeuwisse (zie kader). Het is niet bekend in hoeverre de beeldhouwers vrij konden kiezen uit de Bijbelse voorstellingen; waarschijnlijk werden zij in de onder-

**Reijers wist de
oudtestamentische
onderwerpen
op soms haast
stripachtige wijze
uit te werken**

werpskeuze gestuurd door de woningbouwvereniging. De beperkingen van het kleine formaat van de kapitelen en de complexiteit van de geselecteerde motieven dwongen vaak tot een geconcentreerde, haast schetsmatige, gesloten vormgeving. Reijers wist de oudtestamentische onderwerpen op een vrije en lichte, soms haast stripachtige wijze uit te werken.

Beeldhouwers

Jan Meefout (1915-1993) was beeldhouwer en kreeg zijn opleiding aan de Kunstnijverheidsschool Quellinus, de Nieuwe Kunstschool en aan de Rijksacademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam. Hij woonde en was gedurende zijn gehele leven voornamelijk werkzaam in Amsterdam.

Arie Teeuwisse (1919-1993) was beeldhouwer en illustrator/strip-tekenaar, onder andere voor de KRO-gids. Hij werd geboren in Amsterdam en volgde er van 1936 tot 1940 een opleiding aan het Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs. Vervolgens startte hij een opleiding aan de Rijksacademie van Beeldende Kunsten eveneens in Amsterdam. Tijdens de Oorlog zat hij ondergedoken boven de berenverblijven in Artis.

Willem Reijers (1910-1958) was schilder en beeldhouwer. Hij volgde de onderwijs aan de Grosvenor School of Modern Art (Londen) en trok daarna naar Parijs, waar hij in de leer was bij de schilder Fernand Léger. In 1939 werkte hij in het atelier van de beeldhouwer Ossip Zadkine. Naast beeldhouwer was hij kunstschilder en illustrator. Hij wordt beschouwd als een van de vernieuwende beeldhouwers van vlak na de Oorlog.

Langs de scènes

We volgen de Bijbelse verhalen van het Oude naar het Nieuwe Testament langs de portieken:

- Leeuwendalersweg 31: De schepping van Adam (Genesis 1:27 en 2:7). De schepping van Eva uit Adam (Genesis 2:21-22).
- Akbarstraat 34-32: De zondeval (Genesis 3:6).
- Verdrijving uit het paradijs (Genesis 3:23).
- Akbarstraat 30-28: Mozes splijt de wateren (Exodus 14:21-22).
- Het offer van Abraham (Genesis 22:1-19).
- Akbarstraat 26-24: Simsons dood (Rechters 16:23-31).
- Jacob en de engel (Genesis 32:23-33).
- Akbarstraat 22-20: Het manna (Exodus 16:1-16).
- Mozes bij de Rode Zee (Exodus 14:13-16).

- Akbarstraat 18-16: De Jacobs-ladder (Genesis 28:10-16).
- De bronzen slang (Numeri 21:4-9).
- Akbarstraat 14-12: De druiventros (Numeri 13:23).
- De brandende braambos (Exodus 3:1-6).
- Akbarstraat 10-8: David bij Saul (1 Samuel 16:14-23).
- David bij de Filistijnen (1 Samuel 17).
- Akbarstraat 6-4: Het oordeel van Salomo (1 Koningen 3:16-28).
- Judit en Holofernes (Judit 13).
- Bos en Lommerweg 248. Jona en de walvis (Jona 2).
- Elia ten hemel opgenomen (2 Koningen 2:11-12).

... naar die uit het Nieuwe Testament (voorbij het hek van de binnentuin):

- Bos en Lommerweg 246. De aankondiging door de aartsengel Gabriel aan Maria (Lucas 1:26-38). Bezoek van Maria aan Elisabeth (Lucas 1:39-45).
- Jan van Schaffelaarplantsoen 3-5: Geboorte van Jezus (Lucas 2:1-7). Aanbidding door de drie wijzen uit het oosten (Matteüs 2:1-12).

Architecten

Geert Sarlemijn (1909-1993) vestigde zich in 1932 als architect in Amsterdam. In 1941 richtte hij met Evers het architectenbureau A. Evers & G.J.M. Sarlemijn op, dat onlosmakelijk verbonden was met de hoogtijden van de katholieke verzuiling. Ze bouwden kerken en schoolgebouwen en waren betrokken bij woningbouw, zoals het Akbar-project, en bouwden de psychiatrische inrichting Willibrord in Heiloo. Sarlemijn was daarnaast zeer actief in het katholieke verenigingswezen.

- Jan van Schaffelaarplantsoen 7-9: De Heilige Familie in de timmerwerkplaats. De vlucht naar Egypte (Matteüs 2:13-15).
- Jan van Schaffelaarplantsoen 11-13: De doop van Jezus door Johannes (Marcus 1:9-11). Jezus in de tempel te midden van de leraren (Lucas 2:41-52).
- Jan van Schaffelaarplantsoen 15-17: De opwekking van Lazarus (Johannes 11:1-44). Jezus in de woestijn (Matteüs 4:1-11).
- Jan van Schaffelaarplantsoen 19-21: De wonderbare visvangst, roeping van de eerste leerlingen (Lucas 5:1-11). De bruiloft in Kana (Johannes 2:1-12).
- Jan van Schaffelaarplantsoen 23-25: Het laatste avondmaal (Matteüs 26:17-30). De intocht in Jeruzalem (Marcus 11: 1-11).
- Jan van Schaffelaarplantsoen 27-29: Jezus voor Pilatus (Marcus 15:1-15). De Judaskus (Marcus 14: 43-52).
- Jan van Schaffelaarplantsoen 31-33: Jezus sterft aan het kruis. (Lucas 23:44-46). De Opstanding (Matteüs 28:1-15).
- Leeuwendalersweg 29: Nederdaling van de Heilige Geest (Handelingen 2:1-13). Hemelvaart van de Heer (Lucas 24:50-53). ■

Michel Bakker

Benieuwd naar
de Haarlemse
Heilige Huisjes?

Bekijk alle
gevelstenen:

Met dank aan Olga van der
Klooster, Eric Heijlselaar en pater
Esko Kissboat IVE.

Met Bisschop en Koor naar Rome

11-16 oktober 2026

In oktober maakt het gehele kathedrale koor Sint Bavo, inclusief de kinderen van de koorschool, vanwege jubilea een tournee door Rome met concerten en vieringen in de Friezenkerk, San Ignazio, Santa Maria Maggiore en de Sint-Pieterskerk. Op 8 december 1951 – dit jaar 75 jaar geleden – opende de Koorschool Haarlem, een basisschool vol muziek, haar deuren. Vijf jaar eerder (in januari 1946) was bij de Haarlemse kathedraal het Muziekinstituut opgericht ter ondersteuning van de koorzang in de kerk en de koorschool. Info: www.koorschoolhaarlem.nl

Gelijktijdig organiseert het bisdom van 11-16 oktober een speciale bedevaartreis naar de Eeuwige Stad bedoeld voor mensen, die dit voorjaar of in de afgelopen jaren katholiek zijn geworden. Het is een mooie gelegenheid om samen op weg te gaan naar het hart van de Wereldkerk, om ons geloof op bijzondere plekken te verdiepen en de verbondenheid met de Kerk en met elkaar te ervaren. Op het programma staan een dagelijkse eucharistieviering, stadswandelingen, catechesemomenten, een uniek concert, enzovoort. ■

Speciaal voor
(pasgedoopte)
nieuwe
katholieken

Info Rome'26

Info: bedevaart@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
Aanmelding: Christoffel Reizen
(www.christoffelreizen.nl). Zie ook pagina 40.

Uocauitq; dñs firmanitū ce-
lū. **E**t factū ē uespe ⁊ mane.
dies scd's **A**uxit uō dñs. Con-
gregēt aq; q̄ sub celo sunt
in locū unū. ⁊ appareat an-
da. **F**actūq; ē ita. **E**t uocauit
dñs andā trā. ⁊ gregatiōesq;
aq; appellauit māna. **E**t
uidit dñs q; eet bonū. ⁊ ait.
Germi-
nifacient
iniferū.

Franciscus van Assisi stierf in de nacht van 3 op 4 oktober 1226 en maakte zo zijn overgang (transitus) naar het eeuwige leven. Daarom viert de franciscaanse familie elk jaar op de avond van 3 oktober de *transitus* en op 4 oktober het feest van Franciscus. Deze vieringen zijn dit jaar speciaal omdat het 800 jaar geleden is dat de heilige heenging. Dit artikel over Franciscus' roeping is het tweede van drie artikelen in *SamenKerk* over Sint-Franciscus.

Geen ridder maar broeder van alles en allen

H

et woord 'roeping' is voor velen mysterieus. Je hoort geen auditive stem. Ik gebruik het einde van het Johannesevangelie (21,19-22) als ik over roeping vertel. Jezus vraagt Petrus Hem te volgen. De geliefde leerling

volgt ook. Die wéét intuïtief dat hij moet volgen. Dat noem ik roeping: een diep gevoel dat het goed zit. Dat gebeurt niet op slag. Het is een proces van zoeken en rijpen. Ook bij Franciscus van Assisi.

Die wordt in 1181 of 1182 als zoon van de rijke lakenkoopman Pietro en zijn vrouw Pica geboren in Assisi op het moment dat zijn vader op handelsreis naar Frankrijk is. Zijn moeder noemt hem Giovanni di Pietro di Bernadone (= Hans van Peter van grote Bernard). Bij thuiskomst vindt Pietro 'Giovanni' maar een ordinaire naam. Hij moet 'Francesco' (= Fransmannetje) heten! Al zijn rijkdom en geluk heeft hij immers aan Frankrijk

te danken. Vanaf dan noemt iedereen, zelfs God, hem bij die naam. Franciscus wil ridder worden, maar zijn vader wil hem als opvolger. Het uitbreken van de burgeroorlog met buurstad Perugia is het moment voor Franciscus om zich te bewijzen in de strijd. Assisi wordt verslagen en Franciscus zit een jaar in de gevangenis.

De Heer of de Knecht?

Eenmaal vrij, weet hij het niet meer: moet hij toch maar de winkel overnemen? (Maar is dat alles?) Of toch ridder worden? (Maar die verschrikkelijke oorlog dan?) Of toch iets anders...? Dan roept de paus op tot een kruistocht. Franciscus ziet daarin een teken toch ridder te worden. Maar het blijkt een gedachte van Franciscus, niet van God. Want één dagreis ver krijgt hij een droom. Een stem (God?) vraagt: "Franciscus, wie wil je dienen: de Heer of de knecht?" "De Heer, natuurlijk!" "Waarom volg je dan nu de knecht? Ga terug naar waar je vandaan komt, daar zal je duidelijk worden wat je moet doen."

Franciscus keert terug. Er volgt een reeks gebeurtenissen die hem zijn roeping leert verstaan. Hij ontmoet een melaatse. Elke middeleeuwer gaat in een wijde boog om hen heen, maar Franciscus omhelst hem en beseft dat waar hij omhoog wilde (ridderdom was adeldom) zijn weg omlaag gaat: hij wordt broeder van de 'minderen' (armen, zieken). Daarna bidt hij om duidelijkheid voor het Kruis van San Damiano, wat hem antwoordt: "Franciscus, zie je niet dat mijn Huis in verval is? Ga heen en herstel mijn Huis!" Franciscus begint daarop kerkjes te herstellen met gestolen geld van zijn vader. Dit leidt tot een definitieve breuk tussen hen. Het is het begin van Franciscus' religieuze leven. Pas later blijkt dat hij het Huis van Christus, de Kerk van paus en kardinalen én het gewone volk, moet herstellen.

Mindere Broeders en Arme Vrouwen

Tot Franciscus' verbazing willen anderen ook 'mindere broeder' worden. Door het Nieuwe Testament drie keer open te slaan, vindt Franciscus als basis voor hun leven (en later zijn Regel) drie Bijbelcitaten:

- Wilt ge volmaakt zijn, ga dan naar huis, verkoop wat ge bezit en geef het aan de armen; daarmee zult ge een schat in de hemel bezitten. En kom dan terug om Mij te volgen. (Mt. 19,21)

- Wie mijn volgeling wil zijn, moet Mij volgen door zichzelf te verloochenen en zijn kruis op te nemen. (Mt. 16,24)
- Neemt niets mee voor onderweg: geen stok, geen reiszak, geen voedsel en geen geld. (Lc. 9,3).

Franciscus noemt dit 'leven naar het evangelie'. Ook vrouwen, Clara van Assisi voorop, kiezen voor dit leven naar het evangelie als Arme Vrouwen. Zo ontstaan twee gemeenschappen: een mannelijke onder zijn leiding en een vrouwelijke met Sint Clara van Assisi.

Franciscus' roeping ontwikkelt zich verder door ontmoetingen die het beeld van wie hij broeder is, vergroten: na de melaatse, boeren, stedelingen, kardinalen en de paus. Iedereen benadert hij met hetzelfde respect, als hun kleine broeder. Dat ontwapent.

Hij twijfelt lang of zijn roeping is te 'preken onder de mensen' of 'zich terug te trekken als kluizenaar'. Het wordt Franciscus duidelijk dat hij in zijn twijfel Gods stem in de weg zit: vult hij niet zelf in wat God van hem wil? Hij vraagt broeder Silvester en zuster Clara – die beide teruggetrokken leven – het God te vragen. Het antwoord is eenduidig: "Franciscus, jij hebt je roeping niet voor jezelf gehad..." Onder de mensen is zijn roeping, al verlangt hij zelf het andere.

**Franciscus,
zie je niet dat
mijn Huis in
verval is?**

Broeder van allen en alles

Franciscus besluit mee te gaan op kruistocht. Hij wil over vrede spreken met de Egyptische sultan Al-Kamil. Waar de kruisvaarders moordend en plunderend rondtrekken, blijkt de sultan een edel en vredelievend mens. Franciscus beseft dat goedheid niet is voorbehouden aan christenen, maar dat alle mensen Gods kinderen zijn en Franciscus dus broeder van allen.

Terug in Italië wordt hij ziek. Hij heeft pijn, is bijna blind en ligt 's nachts in een koud en vochtig hutje, terwijl de muizen over hem heen lopen. Dan verdiept zijn roeping zich weer: hij beseft dat, omdat alles in Gods schepping met alles verbonden is, alle onderdelen van de schepping zijn broeders en zusters zijn. Hij schrijft zijn beroemde zonnelied. Als Franciscus, een jaar later, 3 oktober 1226, op zijn sterfbed ligt, kan hij zo zelfs de dood accepteren. Het leven naar het evangelie blijkt voor Franciscus een leven als broeder van de hele schepping, inclusief Zuster Dood. ■

Hans-Peter Bartels ofm

't Is niet altijd kermis...

Willy Sluiter, 'Kermisganers', 19e eeuw

Het woord 'kermis' komt van 'kerkmis' vanwege het patroonsfeest of de wijdingsdag van een kerk en dan vooral van de jaarmarkt, die werd gehouden. Door de Reformatie verdwenen dergelijke katholieke feesten, maar de jaarmarkten en het daarmee gepaard gaand feestvermaak bleef gehandhaafd. In vele dorpen en steden in Noord-Holland wordt in de zomer jaarlijks kermis gevierd. En hoe? Wat carnaval is voor het zuiden, is de kermis in ons bisdom.

In de loop van de tijd namen de kermisvermakelijkheden steeds meer toe zodat de kermis in de zestiende eeuw uitgroeide tot het grootste feest van het jaar. De marktfunctie van de kermis verdween meer en meer naar de achtergrond en het vermaak ging een steeds grotere rol spelen. Vanaf 1850 gingen mensen zelfs voor de kermis sparen, terwijl sommigen een kermisfooï kregen van hun patroon. De kermis was ook een uitstekende gelegenheid om aanzoeken te krijgen of te doen. 'Met wie ga je te kermis', was een belangrijk thema in de weken naar kermis toe. En de kermiskoek die een jongen op de kermis kocht voor het meisje van zijn keuze, had de functie van een liefdesbrief. Volksvermaak als katknuppelen en palingtrekken (dat laatste vooral aan de Amsterdamse Lindengracht) is sinds 1898 verboden, maar de kop van Jut bestaat nog steeds. Het verwees naar Hendrik Jut, die in 1872 een dame en haar dienstmeid had vermoord. Het kermispubliek kon op deze wijze zijn afschuw kwijt.

Al blaast de wind de zeilen menigmaal bol,
Al eischt de zee haar offers, wij houden vol,
Wij staken niet, 't is wel uniek
Ook zijn we gek op mooie muziek,
En op de kermislol, ja dat is dol, ja dat is dol!

Couplet uit Volendammer kermislied (1905)

Wie kent niet de kermissen in Edam en Volendam, Hoorn, Heerhugowaard, Tuitjenhorn en Warmenhuizen en in Zuip-Scharwoude. Nee, dat laatste is geen typefout: tenminste niet voor die drie kermisdagen. De meeste kermissen tellen tussen de twintig en vijftig attracties. Tot de grootste in ons bisdom behoren Alkmaar, Am-

sterdam (Westerpark), Hoorn, Purmerend en Volendam. De gemeente Hollands Kroon telt met twintig kermissen de meeste kermissen. En Almere (Centrum) kent een Pinksterkermis én Zomerkermis. In Zuid-Scharwoude werd 't feest van Petrus' Banden gevierd op 1 augustus. 'We gane te Suntepieteren' zeimen als men naar de kermis

**Voor sommigen
is kermis
misschien
belangrijker
dan Kerstmis.**

ging. Daar worden op de laatste dag van kermis ludieke spelletjes gedaan, de 'Kermis KOOL Games' met onder meer 'bowlen met kolen'. In Volendam is het gebruik dat vriendengroepen (m/v) verkleed gaan. Voor sommigen is kermis misschien belangrijker dan Kerstmis. Bap en ootje passen op de kleinkinderen zodat er drie dagen gefeest kan worden. Er worden ieder jaar door bekende en minder bekende artiesten en muzikanten ook speciale kermisliedjes opgenomen. Het is in Volendam een hele lange traditie. De kermis in Hoorn is ook een ijkpunt in 't jaar. Die kermis duurt negen dagen en is ieder jaar omstreeks het feest van de H. Cyriacus (8 augustus), een van de patroonheiligen van de Koepelkerk. Ze wordt nog steeds traditiegetrouw geopend met een kerkelijke viering tussen de botsautootjes en afgesloten met Lappendag, de derde maandag van augustus. In Anna Paulowna begint de kermis ook met een viering in de kermistent.

Er wordt wel 'ns gezegd: katholieken hebben een blij geloof. En dat is zo. 't Is zeker goed om af en toe een beetje de teugels te laten vieren, om na twee of drie dagen kermis terug te gaan naar het goede ritme van de (dagelijkse) kerkmis... ■

Eric van Teijlingen

Iedere woensdagmorgen komen tienduizenden naar het Sint-Pietersplein voor de algemene audiëntie met de paus. In 2026 is hij gestart met een catechesesreeks over de documenten van het Tweede Vaticaans Concilie. Deze Kerkvergadering vond plaats van 1962 tot en met 1965 met als doel de Kerk bij de tijd te brengen. Het Concilie publiceerde meerdere documenten (zie kader). Volgens de paus vormen deze teksten nog altijd een belangrijk kompas voor de Kerk van vandaag. Deze catecheses komen in het Nederlands beschikbaar in een serie boekjes.

Deze teksten bieden een rijke bron van geloof, wijsheid en inspiratie voor iedereen. Om in parochies concreet met deze catecheses aan de slag te gaan, zijn ze in het Nederlands vertaald en per thema voorzien van gespreksvragen. De catecheses en de conciliedocumenten dragen bij aan geloofsverdieping en bieden handvatten om met elkaar in gesprek te gaan over het geloof. De eerste boekjes in deze reeks zijn inmiddels beschikbaar. ■

Constituties

De constituties vormen de theologische en pastorale basis van het Concilie:

Lumen Gentium (over de Kerk) – Dogmatische constitutie over de Kerk als het ‘licht der volkeren’ en het mystieke Lichaam van Christus.
Dei Verbum (Godelijke Openbaring) Dogmatische constitutie over de goddelijke openbaring en de Heilige Schrift.
Sacrosanctum Concilium (over de Liturgie) – Constitutie over de heilige liturgie, die leidde tot de vernieuwing van de liturgie en het gebruik van de volkstaal.
Gaudium et Spes (Vreugde en Hoop) – Pastorale constitutie over de Kerk in de wereld van nu.

Decreten

De decreten richten zich op specifieke onderwerpen binnen het kerkelijk leven en de praktijk:

Christus Dominus – de pastorale taak van de bisschoppen in de Kerk.
Presbyterorum Ordinis – het ambt en het leven van de priesters.
Optatam Totius – de priesteropleiding.
Perfectae Caritatis – de vernieuwing van het religieuze leven (kloosterorden).
Apostolicam Actuositatem – het lekenapostolaat (de rol van leken in de Kerk).
Orientalium Ecclesiarum – de oosters-katholieke kerken.
Unitatis Redintegratio – de oecumene en de eenheid onder christenen.
Inter Mirifica – de sociale communicatiemiddelen (media, pers en film).
Ad Gentes – de missionaire activiteit van de Kerk.

Verklaringen

De verklaringen behandelen specifieke vraagstukken en principes met betrekking tot de samenleving: *Dignitatis Humanae* – de godsdienstvrijheid en het recht van de mens op gewetensvrijheid.
Nostra Aetate – de verhouding van de Kerk tot de niet-christelijke godsdiensten (inclusief het jodendom).
Gravissimum Educationis – de christelijke opvoeding en het onderwijs.

Boekjes ad € 2,25 bestellen:
info@luisterendopweg.nl (excl. verzendkosten en bij minimaal tien stuks); boekjes digitaal downloaden: www.luisterendopweg.nl

Bisdom Haarlem-Amsterdam - Nieuws

Op weg naar de Kerkelijke Vergadering 2028

Van ervaring naar een synodale Kerk

Jan-juni

Terugblik

Lokale kerken

- Ervaringen verzamelen
- Onderscheiden wat groeit
- Verhaal van de gemeenschap

Verhalend verslag
+ brief

Jul-dec
2027

Interpretatie

Nationaal / regionaal

- Verbinden van ervaringen
- Theologisch duiden
- Patronen herkennen

Theologisch
rapport
+ brief

Jan-april
2028

Oriënteren

Continentaal

- Gemeenschappelijke uitdagingen
- Prioriteiten bepalen
- Nieuwe richting zoeken

Perspectief
rapport

Oktober
2028

Vieren

Wereldkerk

- Vruchten erkennen
- Samen vieren
- Toekomst bepalen

Aan-
bevelingen
voor de paus

Luisteren → Onderscheiden → Delen → Groeien

E

en heilige taal, ook wel taal van engelen en het paradijs genoemd, kent een grote variëteit. We kunnen twee vormen onderscheiden: de taal van de openbaring, dus van de Heilige Schrift, en de taal van gebed en lofprijzing, de liturgie. Katholieken maken zich meer druk om laatstgenoemde vorm, terwijl voor joden en moslims de heilige taal in hun heilig boek is te vinden, de Torah of Koran. Het is de moeite waard om eens nauwkeurig toe te zien hoe de omgang met de heilige taal er uit ziet.

Voor het Jodendom is de Hebreeuwse taal die van de Torah, een enkele Aramese passage in het boek Daniël uitgezonderd. Dat had tot gevolg dat teksten in het Grieks geen canonic status kregen, terwijl ze wel in de Griekse Bijbelvertaling te vinden zijn. Deze vertaling, de Septuagint, door joden gemaakt omdat veel joden in de diaspora het Hebreeuws niet meer begrepen, vond zijn weg in de Bijbel van de Kerk. Nu wordt Hebreeuws weer gesproken binnen het Jodendom, maar strikt-orthodoxen spreken liever Jiddisch: de heilige taal (Hebreeuws) leent zich niet voor huis-tuin-en-keukengesprekken en blijft zo de taal van Torah, van gebed en liturgie. Deze als heilig ervaren taal wordt overigens terdege begrepen: het Jodendom is een leerreligie en de heiligheid wordt niet bevorderd door onbegrijpelijkheid.

Anders ligt dat bij de Oosterse Kerken, waar de heilige taal in de liturgie een levende realiteit is: Syrisch, Armeens, Koptisch, Oud-Slavisch. Het zijn wel talen die lang niet altijd meer begrepen worden, al waren ze eens de omgangstaal. Nu roepen ze een mysterieuze oudheid en diepte op en boezemen ze trouw aan hun traditie in. Hier past ons een respect maar ook enige distantie, ook al omdat menig rooms-katholiek de Oosterse liturgieën te lang en te complex vindt. Maar indrukwekkend zijn die zeker, ook al bezigen ze hier en daar ook de landstaal. Het Tweede Vaticaans Concilie staat deze liturgieën dan ook toe voor de Oosters-katholieke Kerken.

Hoe staat het nu met ons, rooms-katholieken? Het is opmerkelijk dat het Hebreeuws (Oud-Testament) en het Grieks (Nieuw Testament) in de ervaring van de gelovigen geen bijzondere heiligheid oproepen. De Latijnse

Marcel Poorthuis is emeritus-hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University.

Heilige taal

„
Ook de landstaal kan ontzag oproepen

vertaling van Hieronymus, de ‘vulgaat’ genoemd, (die ná de *Vetus Latina* kwam) van rond 400 na Chr., speelt natuurlijk wel een rol, maar vooral in het kader van de liturgie. Hier valt het grote verschil met het protestantisme op, dat uitsluitend de landstaal bezigt, voor

zowel Bijbel als liturgie. Wel zijn het juist protestantse Bijbelkenners die grote waarde aan de grondtekst hechten.

Ik kom tot het volgende inzicht: het christendom ziet ook in het vertalen van de Schrift in allerlei talen een heilig werk. De grondtekst is dan niet zozeer heilig, als wel de honderden vertalingen: de Bijbel is het meest vertaalde boek ter wereld. Zo is er het curieuze project, al in de zeventiende eeuw, van de polyglot Adriaan Reland: het vertalen van het Onze Vader in alle toen bekende talen. Het vertalen zelf is een heilig werk, denk aan Pinksteren! Het protestantisme is de duidelijkste voorvechter daarvan (Luther,

Statenvertaling, King James Version), maar het katholicisme kent dit wel degelijk ook. En de oosterse kerken eren Cyrillus en Methodius, heiligen en eveneens vertalers. De vertalingen, bedoeld om de tekst beter te begrijpen, krijgen evenwel vaak het aureool van het origineel, vooral als ze niet langer worden begrepen!

Daarnaast is er de rooms-katholieke liturgie. Daaraan ligt zowel de noodzaak van vertalen en vertolken in alle talen ter wereld als het Latijn als heilige taal ten grondslag. Sommige liturgisten verdedigen het Latijn als exclusieve taal voor de liturgie door te stellen dat als ze in Afrika of Azië zijn, ze de liturgie toch kunnen volgen. Niet zo'n sterk argument: dat geldt alleen voor de happy few. Belangrijker is dat de ervaring van heiligheid met het Latijn kan samenhangen, zij het niet exclusief: ook de landstaal kan ontzag oproepen.

Er is dus plaats voor beide. Het niet-begrijpen is echter geen voorwaarde voor de ervaring van heiligheid: juist waar de mens de majesteit van God en de verheven boodschap verstaat kan hij/zij heiligheid en schroom ervaren. ■

GELOOF SAMEN VIEREN

ACTIE KERKBALANS 2026

**Geef
vandaag
voor de kerk
van morgen**

De Heer is...

*...zoals een arend
die omziet naar zijn jongen
en boven hen heen en weer vliegt,
die zijn vleugels uitspreidt voor hen,
hen opneemt en draagt op zijn wieken.*

Deuteronium 32,11

Bedevaart

Lourdes

Parochies uit het
bisdom Haarlem-Amsterdam

8 t/m dinsdag 15 september 2026

Gaat u met ons mee?

Stichting Christoffel Reizen
Website christoffelreizen.nl

*Vertrouwd op weg.
verrijkt weer thuis*

Contactgegevens
Telefoon 073 203 41 44
Mail info@christoffelreizen.nl

Info contactpersonen

Pastoor Álvaro A. Rodriguez Luque 06

87 17 54 20

aluque@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Pastoor-deken Eugène Jongerden

06 51 26 57 24

e.jongerden@heiligemariaparochie.nl

Pastoor Nico Knol

06 23 61 43 21

pastornico@ziggo.nl

Aanmelden/boeken

via www.christoffelreizen.nl

CR260145

Christoffel
reizen

HOOGFEEST MARIA TENHEMELOPNEMING

www.olvternood.nl

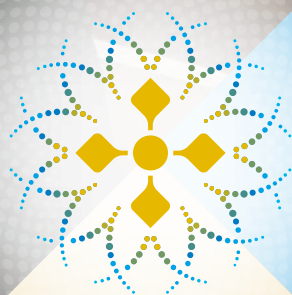
**VIERT U MET
ONS MEE?**

**ZATERDAG
15 AUGUSTUS**

**2026
HEILOO**

"Als ge mij gaat eren, zal de wind gaan keren."

Christian Caberoy
seminarist

**Grootseminarie
St. Willibrord**

Bisdom Haarlem-
Amsterdam

**Ik heb u
geroepen bij
uw naam: gij
zijt van Mij**

(Jesaja 43:1b)

**Denk je erover om
priester te worden?**

Ontdek het op
willibrordseminarie.nl
of kom eens langs!

Hoogeweg 65, Heiloo
T 072 505 1288

**Wilt u de
priesteropleiding
steunen?**

NL64INGB0000005464
t.n.v. Het Groot-
seminarie

E

en paar vakanties achtereen kon ik wekenlang Assisi zien liggen. Dat was een onvergetelijk gezicht, iedere ochtend, elke avond, de lichtjes in de verte. Soms zat ik aan

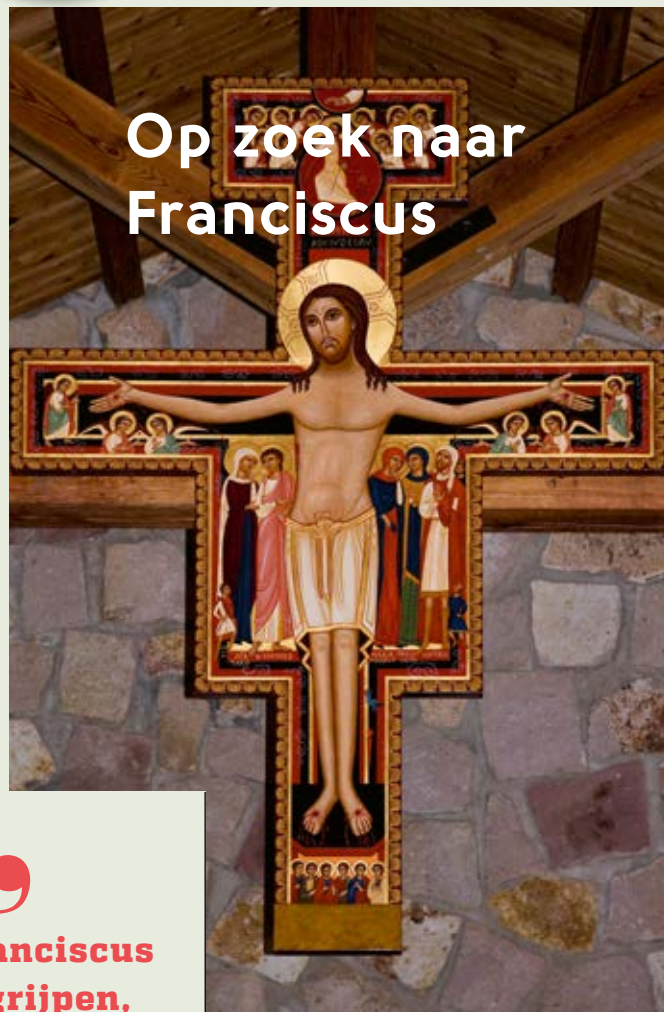
tafel en zag ik het donker worden in de verte. Dan weer lag ik in het zwembad en kon het panorama bijna aanraken, zo dichtbij. Maar meestal liep ik er zelf, mijmerend en biddend. En best wel vaak fietste ik er naar toe, in alle vroegte. Bijna niemand op de weg met gaten en kuilen, van Passagio di Bettona over de provinciale route naar de stad van Franciscus. En steeds kwam ik dan langs Bevagna, de plek waar de vogels hem begroet hadden en Franciscus tegen zijn broeders de vogels begon te preken. Ze luisterden en betuigden hun aanhankelijkheid, zoals de vogels dat steeds deden op beslissende momenten in zijn leven. Een monument met een kleine kapel herinnert aan dat bijzondere moment uit 1215. De romantiek of het paradijselijk gevoel is snel weg, want een pompstation staat er recht tegenover, met schreeuwerige neonreclames om ook nog wat te eten.

Toch was ik steeds terug in het leven van Franciscus, ook als ik verder fietste, richting het kerkje van San Damiano. Daar was slechts stilte, bewaakt en bewaard door tientallen mensen die aan het bidden waren, jong en oud, de ogen gericht op het kruis dat in 1205 sprak tot de heilige: 'Ga en herstel mijn kerk'. Dat heeft hij gedaan, die kleine mens eerst bij San Damiano, later in Portiuncula. Dat waren de mooiste momenten op mijn pelgrimages in het leven van Franciscus, in de stilte van de ochtend. Ik hoorde niets dan vogels en begreep toen wat de heilige moet hebben gehoord. En ik voelde ook hoe Christus daar gesproken had. Want Christus sprak die ochtend ook tegen die tientallen mensen. Alsof we weer even terug waren in de Middeleeuwen, alsof er geen Renaissance, Verlichting en Secularisatie tussen hadden gezeten. Als je Franciscus wilt begrijpen, probeer dan in de vroege ochtend van half zes naar het kruis van San Damiano te kijken en te luisteren naar Christus. En als je nog dieper in deze eerste Italiaan wilde treden, ga dan naar de plek ietsje verder, een onooglijke plek waar hij de hand kuste van onooglijke mensen uit de Middeleeuwen, melaatsen. Zij voelden zich gezien en omhelsden hem, met een vredeskus. En ga dan ook wat verder naar Assisi, naar de plek waar Franciscus

Leo Fijen is ambassadeur van uitgeverij Adveniat en oud-presentator van de geloofsgesprekken van de KRO-NCRV op de zondagochtend.

Op zoek naar Franciscus

„
Als je Franciscus wilt begrijpen, probeer dan naar het kruis van San Damiano te kijken en te luisteren naar Christus

in de winkel van zijn vader een arme wegstuurde, zonder pardon, een onooglijke, die voor de liefde van God een aalmoes had gevraagd. Want ook dit was een kantelpunt, net als de ontmoeting met de melaatse. Want toen nog als een jongeling rende Franciscus de

arme achterna en werd bekeerd. Door twee onooglijke mensen, de melaatse en de arme.

De heilige van wie we dit jaar op 3 en 4 oktober herdenken dat hij 800 jaar geleden gestorven is, moet in de ogen van deze mensen, die niet meetelden, Christus hebben gezien en is daar bekeerd om korte tijd later geroepen te worden door het kruis van San Damiano. Heilig word je door te buigen voor hen, die geen stem hebben en stil te worden voor het kruis dat tot je spreekt. Dat kwam allemaal meer nabij als ik tijdens die vakanties in de vroege ochtend richting Assisi fietste. ■

Een keizerlijke basiliek voor Sint Petrus

Op 18 november 2026 is het vierhonderd jaar geleden dat paus Urbanus VIII Barbarini de kerkwijding verrichtte van de pauselijke basiliek van Sint Petrus in Rome. Die dag werd het kerkgebouw, waaraan sinds 1506 architecten en kunstenaars als Bramante, Rafael, Michelangelo en Bernini hadden gewerkt, officieel als godshuis in gebruik genomen. De nieuwbouw kwam in plaats van een basiliek, die keizer Constantijn in de eerste helft van de vierde eeuw had laten bouwen.

D

e huidige Sint-Pietersbasiliek uit de zestiende eeuw is gebouwd over de basiliek van keizer Constantijn uit de vierde eeuw, die hij liet bouwen boven op de Vaticaanse heuvel waar zich te midden van een *necropolis* (= dodenstad, necropool) een monumentje (een *tropaion*, trofee) bevond boven het graf van de apostel Petrus.

Kruisdood Petrus

De stadsbrand van midden juli van het jaar 64 verwoestte grote delen van de stad Rome. De woede van de inwoners richtte zich aanvankelijk op keizer Nero en zijn plannen voor de uitbreiding van zijn *Domus Aurea* (= gouden huis). Mede daarom begon Nero een wrede vervolging van christenen en joden in de hoofdstad van het Romeinse rijk, waarbij ook de apostelen Petrus en Paulus de marteldood vonden. Paulus werd onthoofd en begraven aan de Via Ostiense en Petrus werd na zijn kruisiging begraven op de Vaticaanse heuvel, naast het Circus van Caligula en Nero, waar volgens de Romeinse geschiedschrijver Tacitus vele executies van christenen (door honden, kruisiging en de brandstapel) plaatsvonden. Omdat dit circus buiten de stad lag (aan de voet van de Vaticaanse heuvel), was het niet door de brand verwoest. Begraven op de heuvel naast dit circus vond Petrus daar zijn laatste rustplaats, waar tussen 147 en 155 na Chr. boven diens graf een *tropaion* werd geplaatst, waarover priester Gaius rond 200 in een schriftelijke bron bericht.

Keizer Constantijn

In 312 volgde Constantijn (de Grote) zijn vader op als een van de vier keizers van het Romeinse keizerrijk. Hij trok vervolgens vanuit Noordwest-Europa ten strijde tegen Maxentius, die over Rome heerste. Na een visioen van een christelijk symbool (een kruis of het *Chi-Ro*-teken) versloeg hij bij de Milvische brug Maxentius en veroverde Constantijn Rome. Vanwege het visioen was hij ervan overtuigd dat de God van de christenen hem deze overwinning had geleverd. Hij besloot tot een nieuwe godsdienstpolitiek en vaardigde in 313 het Edict van Milaan uit (godsdienstvrijheid - red.). Hij begon meteen de Kerk te steunen door de stichting van meerdere kerkgebouwen in Rome: een basiliek, doopkapel en residentie bij Lateranen voor de bisschop van Rome, een basiliek over het graf van Sint Paulus

aan de Via Ostiense en een over het graf van Sint Petrus op de Vaticaanse heuvel. Een *basilica* was (oorspronkelijk) een rechthoekig, algemeen en openbaar gebouw voor handel en rechtspraak. Opmerkelijk is dus dat de eerste officiële christelijke kerkgebouwen in Rome niet gebouwd zijn volgens de architectuur van een tempel of religieus gebouw, maar volgens die van een algemeen en openbaar (profaan) gebouw.

Keizer Constantijn de Grote

De werkzaamheden voor de bouw van Constantijnse basiliek op de Vaticaanse heuvel begonnen tussen 318 en 322 en duurden zo'n veertig jaren. Volgens een latere overlevering wijdde paus Silvester de kerk op 18 november 326 (dit jaar 1700 jaar geleden). Als centraal punt voor de te bouwen basiliek werd het *tropaion* boven het apostelgraf gekozen, welke Constantijn (samen met twee muurtjes) liet verpakken in een rechthoekig monument van marmer en porfier (2,75 meter breed x 1,50 diep x 3,00 hoog). Ook liet hij twaalf gedraaide zuilen afkomstig uit Griekenland rondom dit nieuwe monument plaatsen. Tien van deze zuilen zijn nog steeds in de huidige

basiliek te vinden (waar Bernini ze heeft opgenomen in de loggia's in de pijlers van de koepel).

Op een heuvel

Om deze basiliek op deze locatie te bouwen – boven het graf van de apostel – moesten er twee grote problemen worden overwonnen. Ten eerste zou het gebouw gebouwd worden op de helling van een heuvel en ten tweede was het hele gebied op en rond deze heuvel en langs de Via Aurelia en de Tiberrivier een necropool, waar aanzienlijke Romeinse families hun doden begroeven. Dergelijke begraafplaatsen waren heilig voor de Romeinen en daarom ook door de Romeinse wetgeving volledig beschermd. Desondanks zette Constantijn door. De necropool werd deels verwoest en op de helling werden enorme steunmuren opgetrokken om een terras te realiseren waarop de te bouwen vijfscapige basiliek van 120 meter lengte in de vorm van een Latijns kruis kon worden gebouwd. Het hoge dak van het middenschip werd gestut door 44 marmeren zuilen, die deels uit andere bouwwerken en magazijnen in de stad kwamen. In het gebouw was er plaats tot wel zesduizend gelovigen. Deze Constantijnse basiliek had vijf ingangen in de façade, te bereiken via een ruim atrium (voorhof). De voorgevel was naar de stad en daarmee op het oosten gericht.

Hoogte- en dieptepunten

In de loop van de eeuwen bezochten ontelbare aantallen pelgrims de basiliek boven het graf van Sint Petrus. Pausen vierden er de eucharistie, werden er gekroond en hielden er processies. Vanaf 800 werden er ook koningen en keizers gekroond, Karel de Grote als eerste. De basiliek kreeg unieke relieken in haar bezit, zoals een fragment van het heilig kruis, de doek van Veronica, de speer van Longinus en relieken van heiligen. In de loop van de tijd werden er pausen, bisschoppen en kardinalen begraven. Er werden (graf)monumenten opgericht, zoals het bronzen beeld van Sint Petrus en het beroemde beeld van de Piëta van Michelangelo (beiden zijn nog steeds te zien in de huidige basiliek). De kerk werd versierd met mozaïeken en wand-schilderingen. In de loop van de tijd werden aan het gebouw kapellen en een loggia voor de pauselijke zegeningen toegevoegd. De basiliek viel ook ten prooi van plundersaars en veroveraars, zoals in 846 toen de Saracenen er huis hielden.

Model van de *tropaion* (monumentje uit de tweede eeuw boven het graf van Simon Petrus).

Foto: Eric van Teijlingen

Tand des tijds

Gebouwd in de eerste helft van de vierde eeuw doorstond deze basiliek de tijd, de hele Middeleeuwen door, tot het begin van de zestiende eeuw. In 1506 werd door paus Julius II Della Rovere (paus van 1503-1513) besloten tot nieuwbouw. Met renoveren en restaureren was het

gebouw niet meer te redden. In fasen moest de oude basiliek plaats maken voor een nieuwe, aanvankelijk onder leiding van architect Donato Bramante, wat hem de bijnaam 'de Ruinante' opleverde.

Zo werd in de zestiende eeuw een nieuwe Sint-Pieters-basiliek gebouwd, groter en mooier... de huidige kerk. Op 18 april 1506 werd (bij de Veronicapilaar van de koepel) door paus Julius II de eerste steen gelegd. Honderdtwintig jaar later, op 18 november 1626, verichtte paus Urbanus VIII de kerkwijding en was er op de Vaticaanse heuvel een gloednieuw en voor die tijd hypermodern kerkgebouw gebouwd – het grootste ooit, mét een unieke koepel. In de tussentijd hadden tien hoofdarchitecten en twintig pausen de leiding over de bouw van dit grootste kerkgebouw ter wereld. ■

Eric van Teijlingen

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn bij archeologische opgravingen onder de Sint-Pieterskerk en het pauselijk altaar delen van de necropool gevonden en het graf van de apostel, als ook de *tropaion* en de vermoedelijke relieken van Petrus. Deze werden gevonden in een muurtje naast de *tropaion* maar in het marmeren monument van keizer Constantijn. Een Griekse inscriptie *Petros eni* (= Petrus is hier) leidde mede tot deze conclusie.

Wilt u bij uw bezoek aan Vaticaanstad deze necropool bezoeken?
Info: www.basilicasanpietro.va/en/products/the-necropolis

Requiescat in pace

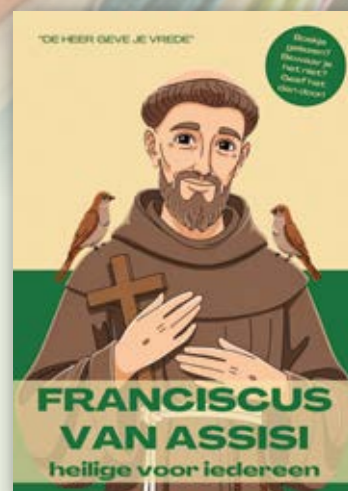
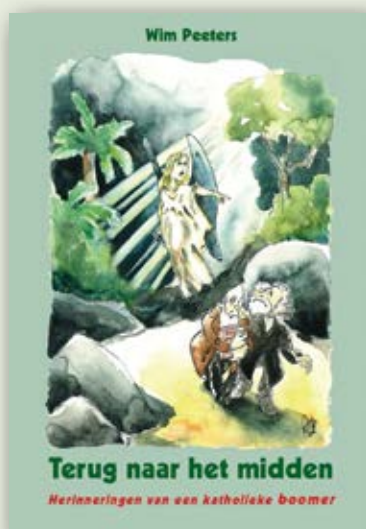
Dagelijks razen er auto's en treinen langs de A10 nabij knooppunt Nieuwe Meer en de Zuidas. Volop leven en snelheid in dat deel van de Randstad. Omringd door chique kantoren, dure firma's en grote bedrijven gedenken mensen bijna onopgemerkt hun dierbare doden in een mooi park. Het is de katholieke begraafplaats Buitenveldert met een prachtige kapel en brasserie om na te praten en lotgenoten te ontmoeten. Vanwege hun 190-jarig jubileum is een prachtig boek uitgegeven met vooral mooie foto's. Samen gedenken en samen stil staan temidden van de drukte van alledag.

Buitenveldert als buitenbeentje. Geschiedenis van een katholiek begraafplaats | Wim Cappers
ISBN 9789083655321 | € 49,50
www.uitgeverijlouis.nl

RK-boomer blikt terug

Wim Peeters was vele jaren perschef van de bisschoppen Henny Bomers en Jos Punt en ook verantwoordelijk voor *SamenKerk*. In zijn nieuwste boek kijkt hij terug: tussen 1975 en 2025 verdubbelde het aantal katholieken wereldwijd naar 1,4 miljard maar liepen de kerken in Nederland leeg. Is deze RK-boomer, vader en opa en kerkelijke professional weemoedig of hoopvol?

Terug naar het midden. Herinneringen van een katholiek boomer | Wim Peeters | ISBN 9789062571659
€ 18,95 | www.deboog-uitgeverij.nl

Naar de Mis is niet mis

Natuurlijk is de (zondagse) Mis voor kinderen soms lang en saai. Zeker voor de allerkleinsten. Een boekje ter afleiding, een tekening om te kleuren, het zal ze zeker helpen. Veel ouders nemen die mee en veel parochies hebben ze klaar liggen. RKKIDS heeft twee nieuwe boekjes in de aanbieding: eentje over Franciscus van Assisi, de heilige die zeker bij kinderen aanslaat. En een vouwfolder over de eucharistie(viering), zodat kinderen op een aansprekende manier de (waarde van de) eucharistie ontdekken. Dus, parochies, jonge ouders en opa's en oma's... denk aan de toekomst en bestel deze boekjes voor de kinderen.

www.rkkids.nl/franciscus-boekje
www.rkkids.nl/eucharistie-folder

WelKom bij de Kerk

Waarom kiezen mensen op latere leeftijd voor de Katholiek Kerk? In 'WelKom bij de Kerk' vragen we het aan recent verwelkomde kerktoetreders. Deze keer Danilo Kroon (20) uit Beverwijk, die in 2025 werd gedoopt en gevormd.

Danilo Kroon

Foto: privé-collectie

H

oe ben je met het geloof in aanraking gekomen?

Danilo Kroon: "Ik zat op een katholieke basisschool en ieder jaar gingen we met Kerstmis en Pasen met de school naar de kerk, waar de pastoor

vertelde over de geboorte van Jezus enzovoort. Veel kinderen vonden deze kerkbezoekjes niks, maar ik wel terwijl ik thuis niet gelovig ben opgevoed. Ik herinner mij ook dat klasgenootjes hun eerste communie en vormsel deden. Dat vond ik wel interessant maar deed zelf niet mee. In mijn examenjaar (2023) gingen we in april op schoolreis naar Keulen. De Dom van Keulen maakte grote indruk op mij. Dit grote bouwwerk waarvan eeuwen lang mensen hebben gewerkt, maakte in mij veel los. Al pratende met een vriend kwam het ook over het geloof. Ik vroeg hem: Bid jij weleens?

Hoe bidt je dan? Hoe weet je dat God je hoort? Hij zei dat hij wel eens bad. Toen ben ik in de kerkbanken maar met God gaan praten. Ik had best veel stress voor het eindexamen. Dus begon ik weer te bidden en vroeg ik God dat ik zou slagen. Iedereen hield er rekening mee dat ik zou zakken, dus mijn familie en vrienden waren verbaasd dat ik slaagde. Ik ging vaker bidden maar dan vroeg ik altijd om iets specifiek. Een echte band met God was er nog niet. Ik ben toen ook de Bijbel gaan lezen, gewoon vanaf bladzijde één, Genesis."

Wat raakt je zo in het katholieke geloof?

"Dan denk ik vooral aan de eucharistie en de eucharistieviering. Ik probeer twee keer per week naar de H. Mis te gaan, op zondagmorgen en woensdagavond. Ook ga ik naar de eucharistische aanbidding. Wat mij bijzonder raakt, is het besef dat het onze Heer is, die tot ons komt. Ik ben voor mijn gevoel Hem zo onwaardig, maar ik ben als gedoopte geroepen dat ik Hem mag ontvangen.

Het zegt mij dat God iets met de mensen te maken wil hebben. En daarom is Hij met Kerstmis onder ons geboren. En daarom komt Hij in de eucharistie onder ons. Ruim twee jaar geleden wist ik er niks van, maar ik heb inmiddels ontdekt dat traditie mij ook zeer aanspreekt. Of het nu het geloof is, dat eeuwenlang is doorgegeven, of Latijn bij de H. Mis of een mooi kerkinterieur. Het verbindt het nu ook met de Kerk van het begin. Wat mij ook geraakt heeft, is om als christen een heilig leven na te streven. Dat is uitdagend maar ik probeer het echt."

Ben je door je doopsel en toetreding tot de Kerk veranderd?

Kroon: "Ja, zeker weten. Ik ben als persoon veranderd, een stuk vriendelijker naar andere mensen bijvoorbeeld. Ik geef nu andere prioriteiten aan mijn leven. Ik ben ook gezonder gaan leven. En ik merk dat ik door mijn geloof en doopsel gelukkiger overkom en zo voel ik het óók. Familie en vrienden zeggen het ook tegen mij."

Hoe kijk je terug op je doopviering?

"Ik ben op 23 februari 2025 gedoopt in de H.-Laurentiuskerk in Heemskerk. En later dat jaar ben ik met alle vormelingen van de parochie door de bisschop gevormd. De doopviering was heel speciaal. Ik had mijn oma gevraagd als meter en Sindo als peter. Kapelaan Jaider en Sindo hebben mij enorm geholpen bij mijn geloofsverdieping. Daar ben ik ze allebei zeer dankbaar voor, de een als geestelijk leidsman en de ander als rolmodel als katholieke man. Ik had de weken ervoor erg naar mijn doop uitgekeken: eindelijk Kind van God. Wat ik ook belangrijk vond, was dat ik de andere sacramenten kon ontvangen, zoals de communie. Ik had van mijn ouders de naam Danilo gekregen en geen doopnamen. Ik heb gekozen voor Petrus Andreas Danilo. Als Pieter Andries komen die namen al voor in mijn vaders familie. Dus dat is een mooie continuïteit. Maar Petrus

is de rots, waarop Jezus de Kerk bouwde. En Andreas bracht Petrus bij Jezus. En dat heeft God nu ook gedaan, want ik heb mijn beste jeugdvriend Roel ook bij het geloof betrokken. We zijn samen gedoopt en gevormd en trekken als twee broeders nu ook samen op in het geloof."

Wat voegt het geloof aan je leven toe?

"Houvast. Gevoel dat ik geliefd ben door God. Meer richting in mijn leven en minder onrust en onzekerheid. En ook meer besef dat de dingen die gebeuren of wat ik meemaak, een gave zijn, dat het je gegeven wordt. En daardoor is er meer ruimte voor dankbaarheid gekomen in mijn leven."

Je had besloten bij de kerk te komen. Hoe was die eerste stap?

Kroon: "Ja, in mijn zoektocht voelde ik dat ik naar een kerk moest. Maar welke? Ik begon kerken in de buurt te bellen, maar nergens werd de telefoon opgenomen. Toen dacht ik: ik ga gewoon naar de Breestraat in Beverwijk. Daar zit een kerk en ik zie wel. In 't ergste geval zit de deur dicht... maar de deuren stonden open. Ik liep naar binnen en zag mensen. Ze staken een kaarsje op. Ik vroeg ze of er iets van een dienst was. Op zondag, zeiden ze. En die zondag ben ik daar weer naar toe gegaan. Daar ontmoette ik kapelaan Jaider en zei hem dat ik gedoopt wilde worden, ook al wist ik niet wat het precies betekende. Zo kwam ik in contact met de parochie in Heemskerk, waar een jongerengroep is en de doopcatechese werd gegeven."

Hoe reageerde je omgeving?

"Mijn ouders en zusje reageerden wel verbaasd. Ze begripen het niet altijd, maar ze zien dat het mij goed doet. Heel soms botst het een beetje als ik naar de Mis wil maar we ook ergens heen moeten. Vrienden dachten in het begin dat het een fase was, die wel voorbij zou gaan, maar inmiddels zijn we jaren verder. Ze hebben vragen maar familie en vrienden waren allemaal bij mijn doopviering."

Wat zou je anderen die nog twijfelen, willen zeggen?

Kroon: "Wees niet bang om het te onderzoeken. Zoek online. Er zijn TikTok- en WhatsApp-communities, waar katholieke jongeren contact houden met elkaar. Of ga gewoon langs bij een kerk. Het kan niet fout gaan, hooguit dat de deur op slot is. Doe het want het brengt je veel goeds. En er zijn altijd mensen die je verder helpen. Ik ben ontzettend dankbaar dat ik met mijn doop zelf een bewuste keuze voor God heb gemaakt vorig jaar." ■

Eric van Teijlingen

Roermond en Maastricht

Nederland telt acht bisdommen, negen kathedralen en 27 basilieken. Hugo Kolstee bezocht ze allemaal. Hij publiceerde er een boekje over, getiteld 'Alle kathedralen en basilieken van Nederland'. Speciaal voor *SamenKerk* beschrijft hij een aantal van deze kerkgebouwen in alle bisdommen van ons land. In deze zomerse editie gaan we naar 't zuiden, naar Roermond en Maastricht. Het is niet alleen de rivier de Maas die beider steden verbindt. Maastricht was de eerste bisschopsstad van het bisdom, later Luik en sinds 1559 Roermond.

D

e kathedraal van ons zuidelijkste bisdom in Roermond is aan Sint Christoffel gewijd, een van de vier Christoffelkathedralen ter wereld. Zijn feest wordt gevierd op 24 juli. Roermond behoorde vanouds tot het bisdom Luik.

Bij de diocesane herindeling in de Nederlanden in 1559, werd Roermond de bisschopszetel en niet de oude bisschopsstad Maastricht. Van alle Nederlandse kathedralen is deze kerk het langst kathedraal, ruim 300 jaar! De huidige Bisschop, mgr. Ron van den Hout, is sinds 2024 de 25^e bisschop van dit bisdom.

In 1410 werd met de bouw van de kerk begonnen als parochiekerk. Later werd het koor tot hallenkoor uitgebreid en het schip werd verbreed van drie naar vijf beuken. In 1957 werd een lange reeks restauraties bekroond met het op de toren plaatsen van een 2,60 m. hoog verguld beeld van Sint Christoffel met het Jezus-kind op zijn schouder.

Bij een bezoek aan de Christoffelkathedraal valt het oog van de bezoeker direct op de mooie zijaltaren, met links het sacramentsaltaar uit 1593 en rechts het neogotische Maria-altaar. Opvallend is het hoofdaltaar, dat in 1961 is vervaardigd in de beroemde kunstwerkplaats van Brom in Utrecht. Het oudste kunstwerk van de kerk is een vijftiende-eeuws gaffelkruis. Vermeldenswaard zijn ook de barokke preekstoel uit de achttiende eeuw, de koorbanken, communiebanken en het doopvont. De kathedraal telt nog tientallen, vaak rijk bewerkte, grafstenen en grafmonumenten.

De St.-Jacobskapel is toegewijd aan de H. Jacobus de Meerdere, oftewel 'Santiago'. In vier gebrandschilderde ramen zien we het levensverhaal van de apostel Jacobus van de pelgrimage naar zijn graf met Roermond als pleisterplaats op de Camino tot de pelgrimsweg naar Santiago de Compostela. In een nis in de buitenmuur van de kapel zien we een zeldzame armreliëk van de H. Jacobus, die ook van buitenaf te zien is. Het is de grootste reliëk van de apostel buiten zijn graf in Santiago. Voor pelgrims bevindt zich onder de kathedraal een *refugio* met zes eenvoudige slaapplekken.

Sint Servaas in Maastricht

Maastricht ligt ook aan de route naar Santiago. Volgens een legende was Servatius de tiende bisschop van Tongeren, die daarna in 384 de eerste bisschop van Maastricht werd. Zijn graf bij het huidige Vrijthof werd een grote trekpleister voor pelgrims.

Hier ontstond de Sint-Servaaskerk. Het graf werd bezocht door Karel de Grote, keizer Hendrik II en St. Bernardus van Clairvaux. Na Servaas zouden er volgens de legende nog twintig bisschoppen volgen in Maastricht. Zo werd Maastricht dus de oudste bisschopsstad van ons land. Hubertus, de laatste bisschop van Maastricht, verplaatste de bisschopszetel in 718 naar Luik.

De basiliek is dus gebouwd op het graf van bisschop Servatius. Deze oudste kerk van ons land is overigens al wel de vierde kerk op deze plek. De kerk werd gebouwd in de jaren 1000-1250. De status van keizerlijke rijkskerk verklaart de magnifieke bouw van het imposante westwerk, aan de buitenzijde gesteund door twee zware muren die dwars over de straat zijn gebouwd.

Zij verbinden de kerk met het tegenoverliggende klooster, vroeger proosdij en woningen van kanunniken. Boven het westkoor bevindt zich de 'keizerzaal', een prachtige koepelzaal tussen de westtorens, bestemd voor de keizerlijke kanselarij en het kapittel.

Men komt de kerk en schatkamer binnen vanaf het Keizer Karelplein via een portaal, rijk versierd met beelden en pinakels. Het geeft toegang tot de 'lange gang',

de westelijke kruisgang. Dit noordportaal is de tegenhanger van het ruim twee eeuwen oudere 'Bergportaal' aan de zuidzijde. Aan de oostkant, aan het Vrijthof, vinden we de apsis met aan de buitenkant de dwerggalerij en twee torens, een van de mooiste gedeelten van de kerk. Vanuit de sierlijke dwerggalerij werden tijdens 'Heiligdomsvaarten' de relieken getoond aan de op het Vrijthof verzamelde pelgrims. De bronzen deuren aan het Vrijthof links en rechts van de apsis, markeren de oorspronkelijke in- en uitgangen voor pelgrims, die het graf van Servaas in de crypte bezochten. Boven de linker deur zien we het wapen van de basiliek. Boven de rechter zien we het pauselijk wapen van paus Johannes Paulus II, dat herinnert aan zijn bezoek in mei 1985, toen de kerk tot basiliek werd verheven. Het was uniek dat een paus zelf de verheffing tot basiliek in de kerk bekend maakte! Verderop in Maastricht de eveneens beroemde pelgrimskerk van de 'Slevrouwe', de basiliek van Onze

Schatkamer

De kostbaarste schat in de schatkamer is de rijk versierde verguldkoperen 'Noodkist', gemaakt rond 1160. De schrijn die relieken van Sint Servaas bevat, is een hoogtepunt van middeleeuwse edelsmeedkunst. De naam 'Noodkist' ontstond toen de schrijn bij oorlogsdreiging, hongersnood of epidemieën langs alle kerken van de stad werd gedragen, voor het eerst in 1409 toen Maastricht werd belegerd. De laatste keer was in 1991 bij het uitbreken van de Golfoorlog, een conflict waarbij Irak Koeweit binnenviel en een internationale coalitie het land bevrijdde. Tijdens de coronapandemie werd de Noodkist in de basiliek geplaatst om het gebed te ondersteunen - een processie door de stad kon toen niet.

Lieve Vrouw, de Sterre der Zee. Maastricht kent ook een zogeheten Heiligdomsvaart (www.heiligdomsvaart-maastricht.nl). De oudst bekende Maastrichtse Heiligdomsvaart is in 1391 opgetekend. Na 1632 raakte de Heiligdomsvaart in onbruik. De relieken werden alleen nog in de kerk getoond. In 1874 werd de Heiligdomsvaart in al haar glorie hersteld. De laatste Heiligdomsvaart was in 2025. Tien dagen lang zijn er allerlei religieuze en culturele evenementen in de stad, met als hoogtepunt de twee processies, waarin 2000 mensen meelopen. Tot de belangrijkste relieken die worden meegedragen, behoren de Noodkist en de schedel van Servaas in een reliekbuste. ■

Hugo Kolstee

Ingrid Henkemans is erfgoedsspecialist van Museum Catharijneconvent en inventariseert en adviseert de kerken van het Bisdom Haarlem-Amsterdam.

Roosvenster met parochianen
Augustinuskerk.

Foto: Sebastiaan
Nieuwenhuizen

De cirkel is rond

Op 18 januari jl. was de laatste viering in de Augustinuskerk aan de Amstelveenseweg in Amsterdam-Buitenveldert. Helaas moest dit gebouw uit 1935 in 2026 sluiten door een teruglopend kerkbezoek en oplopende onderhoudskosten. Wie had vooraf kunnen voorspellen dat het grote roosvenster in de westwand hierbij zo'n prominente rol zou spelen?

S

limme grondruil

In 1935 was de situatie nog totaal anders. Vanaf de vroege jaren twintig breidde Amsterdam zich flink uit door Berlag's Plan Zuid (1915). Dit stedenbouwkundige plan bood Amsterdam-

mers betaalbare woningen in een ruime, prettige omgeving. Voor deze uitbreiding werd onder andere naar Buitenveldert gekeken. Door de enorme groei ontstond er behoefte aan een nieuwe katholieke kerk, aangezien de oude Sint-Augustinuskerk op R.K. begraafplaats Buitenveldert te klein was geworden. Dankzij een slimme grondruil met de gemeente wist de Augustinusparochie de huidige locatie te bemachtigen.

De Amsterdamse architect Jan van Hardeveld (1891-1953) bouwde daar destijds een sobere bakstenen kerk. Het enorme roosvenster in de voorgevel, met een diameter van zo'n zes meter, springt meteen in het oog. Dit raam ligt verscholen achter drie hoge keperbogen. De ware kleurenpracht van het glas-in-betonraam is vooral van binnenuit goed te zien. Het geometrische patroon bestaat uit staande ruitvormen waarin blauw-tinten de boventoon voeren, prachtig aangevuld met paarse, gele, groene en oranje vlakken.

Lumineus idee

Niemand had destijds gedacht dat dit venster een hoofdrol zou krijgen bij de uiteindelijke sluiting. Toen de kogel eenmaal door de kerk was en het sluitingsbesluit definitief werd, kwam eind 2025 een viertal leden van het Latijns parochiekoor *Cantemus Dominum* bijeen om na te denken over de slotviering. Voorzitter Jessica Tummers, tenoren Theo van der Meer en Richard Nieuwenhuizen en dirigent Frank de Ruyter wilden de parochie een blijvend aandenken in woord en beeld meegeven. De parochie bestond in dat specifieke jaar namelijk precies 390 jaar en het gebouw negentig jaar. Voor het woordelijk aandenken maakten zij een liturgieboekje, gevuld met dierbare herinneringen van parochianen aan het gebouw en elkaar. Daarnaast stelden zij een doorlopende diapresentatie samen met beelden van historische gebeurtenissen van kerkgemeenschap van de afgelopen negentig jaar.

Het meest bijzondere initiatief was het tastbare aandenken, dat Tummers en Nieuwenhuizen samen met Marieke Swinckels bedachten. Swinckels, de creatieve en jarenlange begeleidster van het kinderkoor, stelde voor om het roosvenster als uitgangspunt te nemen. Zij gaf aan dat het rozet altijd als eerste in haar gedachten opkwam wanneer zij aan de Augustinuskerk dacht. Nieuwenhuizen werkte dit concept samen met zijn zoon Sebastiaan (voor het digitale deel) vervolgens verder uit. Elk vakje van het raam zou gevuld worden met een foto van een parochiaan. Hiervoor verzamelden ze talloze bestaande foto's om de vakjes van 4 bij 4 centimeter te vullen. Ook benaderde Nieuwenhuizen parochianen om na een viering een actuele foto van hen te maken. Uiteindelijk bleken er zelfs meer

Parochianen met hun roosvenster.

Foto: Richard Nieuwenhuizen

foto's dan beschikbare vakjes te zijn. Om ruimte te besparen, werden sommige echtparen daarom samen in één hokje geplaatst. Zo ontstond er een gereproduceerd raam met een doorsnee van 1,30 meter en in totaal 232 fotovakjes. In het centrum staan de pastores en pastoresteamleden afgebeeld, waaronder de laatste pater Amro Bakker SMA in de centrale staande gele ruitvorm. Zij worden symbolisch omringd door al hun parochianen.

Cirkel is rond

Nu is de cirkel definitief rond. De Augustinusparochie heeft het fysieke gebouw als gemeenschap achter zich gelaten, maar heeft het nieuw ontworpen roosvenster – inclusief de kleurrijke geloofsgemeenschap – meegenomen naar de nieuwe bestemming: de H.-Urbanuskerk in Amstelveen-Bovenkerk. Daar heeft het kunstwerk inmiddels een mooie plek gekregen in de Mariazaal, waar lokale vrijwilliger René Boerlage een speciaal zwart metalen frame voor vervaardigt.

Na de slotviering in januari 2026 kregen alle gelovigen bovendien de kans om een kleine versie van het raam met een doorsnede van 35 centimeter aan te schaffen. De animo hiervoor bleek zo overweldigend dat er direct extra rozetjes bijbesteld moesten worden. Op deze wijze leeft de Augustinuskerk voort bij de mensen thuis en in hun hart. ■

Ingrid Henkemans

Het evangelie van de beminde leerling

Alleen in het Johannesevangelie lezen we dat Jezus een bijzondere liefde koestert voor een van zijn leerlingen. We ontmoeten deze persoon tijdens het Laatste Avondmaal, waar hij een ereplaats inneemt aan tafel. Zijn unieke vriendschap met Jezus wordt op meerdere momenten zichtbaar. Zo staat hij met Maria onder het kruis en herkent hij de verrezen Heer vanuit zijn bootje op het Meer van Galilea. Het Johannesevangelie is het product van zijn affectie voor Jezus, want het verhaal is gebaseerd op zijn getuigenis. Laten we deze mysterieuze figuur eens nader bekijken.

H

et valt op dat de beminde leerling afwezig is in de eerste twaalf hoofdstukken van het evangelie. Zo ziet hij niet hoe Jezus zijn zeven wondertekenen verricht. Of toch wel...?

Sommige exegeten denken dat de beminde leerling reeds vanaf het allereerste begin stilletjes op de achtergrond aanwezig is. Want wanneer Johannes de Doper Jezus publiekelijk aanwijst als het Lam van God, lopen twee van zijn leerlingen Hem achterna. Ze raken in gesprek met de rabbi en blijven de rest van die dag bij Jezus. Daarna vertelt Andreas aan zijn broer dat zij de Messias hebben gevonden en brengt hij Simon bij Jezus (verzen 1,35-42). De naam van Andreas' compagnon blijft echter onvermeld. Zou dit de beminde leerling zijn?

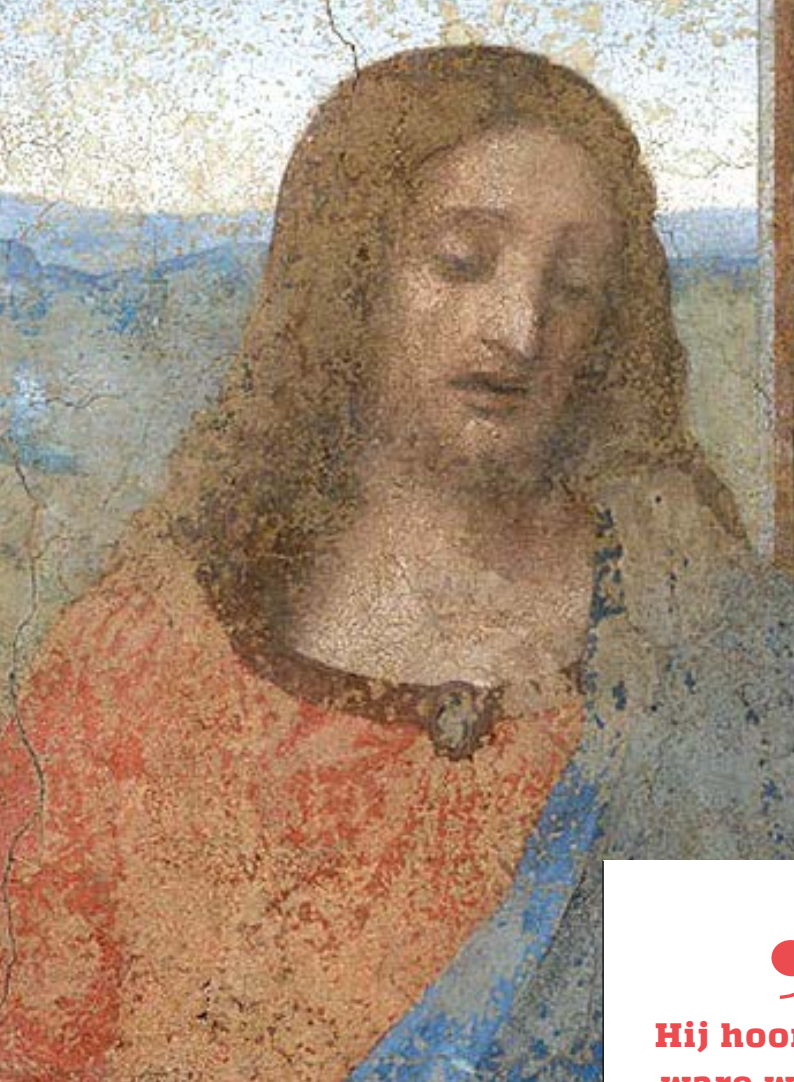
Unieke band

Het is op een crisismoment dat deze discipel plechtig wordt voorgesteld. Na de voetwassing voorspelt Jezus dat één van zijn leerlingen Hem zal verraden. Zijn tafelenoten weten niet wie Hij bedoelt, zelfs Petrus niet. Daarom schakelt de groepsleider de leerling in, "die door Jezus bemind werd" (vers 13,23). Deze persoon

ligt direct naast de tafelheer en houdt zijn hoofd geleund tegen Jezus' borst. Hij hoort als het ware wat speelt in het hart van zijn Meester. Hij durft Jezus te vragen wie van de aanwezigen Hem gaat overleveren, waarop Judas Iskariot wordt aangewezen.

Trouw in alles

De unieke verbondenheid tussen beiden wordt opnieuw zichtbaar bij de arrestatie van Jezus. Alle discipelen laten Hem in de steek, behalve deze anonieme leerling en Petrus. Omdat de eerste een bekende van

”
**Hij hoort als het
ware wat speelt
in het hart van
zijn Meester**

de hogepriester is, gaat hij tegelijk met zijn Heer het paleis van Annas binnen. Wanneer hij merkt dat Petrus aan de deur wordt geweigerd, gaat hij naar buiten en regelt dat de apostel ook naar binnen mag (Joh. 18,15-16). Het lukt Petrus echter niet om de loyaliteit van de beminde leerling te evenaren. Driemaal ontkent hij aan omstanders dat hij bij Jezus hoort. De andere leerling blijft wel trouw tot het bittere einde. Als enige man staat hij onder het kruis, samen met vier vrouwen. De stervende Jezus vertrouwt zelfs Maria toe aan zijn zorgzaamheid. Een opdracht die hij meteen opvolgt (verzen 19,24-27). Drie dagen later wordt zijn passie voor Jezus beloond. Wanneer hij met Simon Petrus het lege graf inspeert, ziet hij meer dan zijn vriend: ter plekke komt hij tot geloof dat Jezus uit de dood is opgestaan (vers 20,8). Hetzelfde gebeurt aan het Meer van Tiberias, waar hij ontdekt dat de vreemdeling op het strand de Verrezene zelf is (vers 21,7).

De liefde van de beminde leerling voor Jezus is nooit bekoeld. Het grote bewijs hiervan is het Johannes-evangelie zelf. In de epiloog lezen we namelijk: “Dit is de leerling, die van deze dingen getuigt en dit [verhaal] geschreven heeft, en wij weten dat zijn getuigenis

waar is” (vers 21,24). Zijn herinneringen aan Jezus vormen dus de basis van het evangelie.

Wie o wie?

Al vroeg is men op zoek gegaan naar de ware identiteit van de beminde leerling, wiens naam verborgen blijft binnen het ‘vierde evangelie’. Reeds in de tweede eeuw wordt hij geïdentificeerd met Johannes, de zoon van Zebedeüs. Dit vermoeden vloeit voort uit de drie andere evangeliën. Mattheüs, Marcus en Lucas beschrijven hoe Johannes met zijn broer Jakobus wordt geroepen als mensenvisser. Vervolgens hoort Johannes bij de kopgroep van de Twaalf. Samen met Petrus en Jakobus mag hij de gedaanteverandering van Jezus aanschouwen, alsook zijn doodsstrijd in Getsemane. Na Pinksteren vormen Petrus en Johannes een team. Samen laten ze een lamme opstaan en verkondigen de verrijzenis van Christus op het tempelplein. Ook zijn zij de eerste twee apostelen die op het matje worden geroepen door

de joodse leiders. Hun belangrijke positie binnen de jonge Kerk wordt bevestigd door Paulus, die in zijn Galatenbrief Petrus, Jakobus en Johannes de “steunpilaren” noemt (vers 1,9).

In het Johannesevangelie zijn deze drie apostelen ook aanwezig bij de laatste verschijning van Jezus in Galilea, al worden beide broers daar “de zonen van Zebedeüs” genoemd (vers 21,2). Deze verwijzing naar Jako-

bus en Johannes is opvallend, omdat hun namen en hun roeping nergens in dit evangelie voorkomen. Zo kwam de gedachte op dat een van deze twee mannen de beminde leerling moet zijn. Omdat Jakobus al rond het jaar 44 de marteldood stierf (zie Handelingen 12,2) hebben de kerkvaders gemeend dat Johannes de enige kanshebber is als schrijver van het evangelie. Uit bescheidenheid zou hij zijn eigen naam hebben verzwegen.

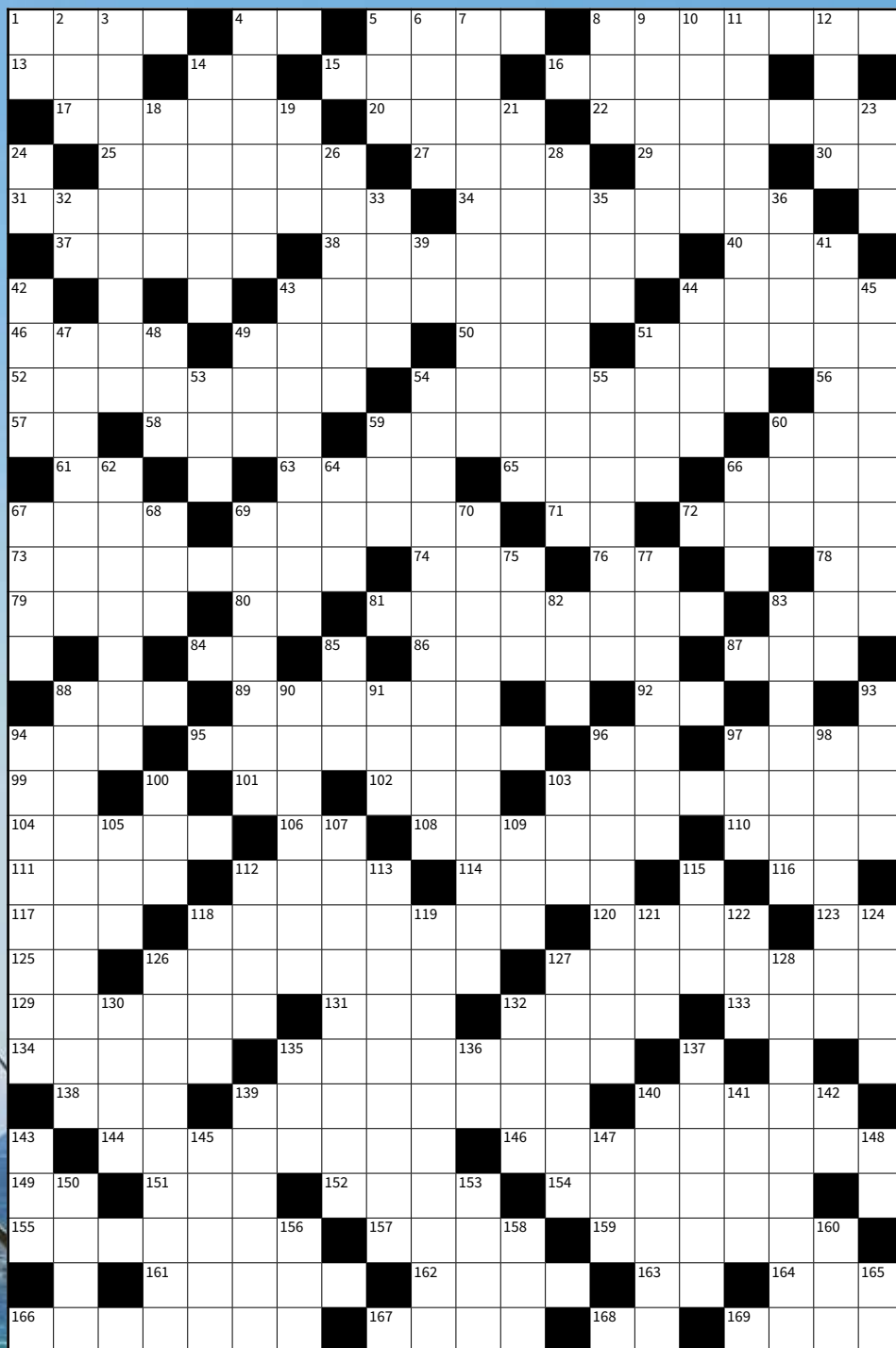
Ben ik..?

De anonimiteit van de beminde leerling heeft ook een groot voordeel. Het geeft ons als lezers de mogelijkheid om zijn plaats binnen het Johannesevangelie in te nemen. Zo mogen wij aan Jezus’ hart rusten en leven vanuit de liefde, die Hij op het kruis heeft getoond. We mogen Hem herkennen als de Verrezene en Hem trouw volgen, ook als anderen afhaken. We mogen dus een innige vriendschap met Jezus onderhouden, zoals de beminde leerling ons heeft voorgedaan. ■

Roderick van Attekum

zomer puzzel

Doe mee en maak kans op één van de tien arrangementen voor twee personen voor een bijzondere ontvangst in de kathedrale basiliek Sint Bavo (Haarlem) op **zaterdag 12 september 2026**. U wordt om 13.00 uur verwacht voor koffie/thee en iets lekkers. Daarna is er een speciale rondleiding door het kerkgebouw, gelegenheid om de tentoonstelling 'Wezens van de kathedraal' te bezoeken (klimmen!) en het bezoek wordt afgesloten met een speciaal orgelconcert. Winnaars ontvangen uiterlijk 4 september (per mail of post) een persoonlijke uitnodiging met concrete informatie. Reserveer alvast de datum (12 september)!

153	101	49	136	22	55	48	12	45	96	78	102	113	114	165	46	122	91	23
7	165	148	22	55	110	23	151	153	121	78	63	96	127	90	80	46	3	
19	163	154	75	134	14	155	27	49	58	96	8	35	101	14	14	27	117	113
37	153	117	21	36	162	165	46	154	139	76	139	96	151	65	13	67	67	23
143	104	87	161	58	76	162	141	96	161	100	121	80	74	127	39	8	139	
127	65	49	100	152	136	21	80	75	39	35	58	72	68	76	13			
162	57	58	39	139	141	121	87	49	139	65	23	65	25	39	162	55		
124	162	35	91	161	37	152	102	76	162	7	76	117	118	38	72	166		
13	72	161	140	72	13	74	127	36	133	46	13	19	91	8	25	152	23	

Gelijke getallen zijn gelijke letters. Bij juiste invulling verschijnt in de onderste balk een zin.

Horizontaal

1 indien **4** ongeveer **3,14** **5** bustehouder **8** taalkundige term **13** noordnoordoost (afk.) **14** van de wind afgekeerde zijde **15** lichtpaars **16** ongevoelig voor verder genot **17** reeds genoemd **20** nakomeling **22** geheel van streek **25** plaats in Kroatië **27** uitgedreven lucht **29** een en ander (afk.) **30** kunstmatige inseminatie (afk.) **31** deel van Azië **34** feestelijke markt **37** licht misselijk **38** sport **40** luitenant-generaal (afk.) **43** beroep **44** zonder bloes **46** punt van een lijst **49** middelpunt van een schietschijf **50** energiezuinige verlichting **51** afgelopen **52** weg naar het punt van uitgang **54** verscheidene personen **56** laatste kwartier **57** oosterlengte (afk.) **58** bureau **59** zeilwerk **60** liniaal **61** stuurboord (afk.) **63** mannelijk hoen **65** verdikte huid **66** vechtsporten **67** koraaleiland **69** plaats in Utrecht **71** noordwest (afk.) **72** partij in rechtszaak **73** koud nagerecht **74** luchtvaartmaatschappij **76** daar **78** muziek-noot **79** slijk **80** loofboom **81** mondvocht **83** stili novi **84** wereldkampioenschap **86** werelddeel **87** in orde **88** graanafval **89** uitwerking **92** calcium **94** heks **95** boetseerkunst **96** etage (afk.) **97** Algemene Maatregel van Bestuur (afk.) **99** voegwoord **101** niet even **102** plaaggeest **103** riskante onderneming **104** gawe aan een godheid **106** Mijne Heren (afk.) **108** vertrek in zekere vorm **110** hoer **111** gezang **112** werkgever **114** weg met bomen **116** senior (afk.) **117** klein hert **118** signaal-inrichting **120** pekel **123** zuidoost (afk.) **125** amplitude-modulatie **126** spellingwijzer **127** computerterm **129** last dragend **131** niet tegen **132** gezicht **133** deel van het been **134** heldendicht van Homerus **135** kleermaker **138** kanton-rechter (afk.) **139** gerstebrij **140** ad rem **144** mythisch land **146** voorkennis **149** en omgeving (afk.) **151** op grote afstand **152** koude lekkernij **154** park in Kopenhagen **155** sportkleding **157** afstammeling **159** buit **161** schrijflijn **162** inwendig orgaan **163** anno Domini (afk.) **164** ruw en onverbloemd **166** dakbedekking **167** jonge plantenloot **168** junior (afk.) **169** online gesprek

Verticaal

1 met name (afk.) **2** ingenieur (afk.) **3** opzichter **4** vis **5** eten (gewestelijk) **6** Bijbelse figuur **7** balsport beoefenen **8** nieuwe lerarenopleiding (afk.) **9** verbonden **10** herfstbloem **11** sieraad **12** rijstbrandewijn **14** vogel **18** insectenlarve **19** van de **21** rangtelwoord **23** teugje **24** personeelszaken **26** bewijsvoering **28** Aziatische eilandengroep **32** bezittelijk voornaamwoord **33** dokter **35** onvruchtbaar door droogte **36** tafelgast **39** id est (afk.) **41** het groen van bomen **42** evenzo **43** laatste woning in een rijtje **44** scheepsneus **45** uitzichttoren **47** Amerikaanse telecommunicatiesatelliet **48** inhoudsmaat **49** Rijkswaterstaat (afk.) **51** kerel **53** haarversteviger **54** korte reportage over een bepaald onderwerp **55** insect **59** platte schudmand **60** oog aan een touw **62** vooral **64** plaats in de provincie Luik **66** ijzeren mondstuk **67** klooster **68** glanzende verf **69** plaats in Overijssel **70** groep erg jonge leerlingen **75** milieueffectrapport **77** deel van een kerncentrale **82** lage temperatuur **83** hoofddekseel **85** tweefasestructuur **88** zuivelproduct **90** post aan een idool **91** grafisch kunstwerk **93** bushokje **94** groente **96** in gelijke mate **97** onheilsgodin **98** enorme brand **100** drinkplaats voor paarden **103** Japanse parelduikster **105** sprookjesfiguur **107** afgebroken schaakpartij **109** paling **112** muziekrimte **113** aanhanger van een godsdienst **115** regieaanwijzing **118** lid van een Germaans volk **119** jongeling **121** oktober (afk.) **122** ten name van (afk.) **124** Duitse keizer **126** bakgerei **127** haarstukje **128** lichamelijk **130** shoarmabroodje **132** sportploeg **135** vat **136** elpee **137** geblesseerd **139** autostalling **140** kans op onheil **141** deel van een wiel **142** overdreven **143** mejuffrouw (afk.) **145** deel van het bestek **147** dividend (afk.) **148** niet parkeren **150** kapitein (volkstaal) **153** brandstof **156** bolleboos **158** krankzinnig **160** open strook in een bos **165** Universiteit Twente (afk.)

Puzzel vorig nummer

De volgende winnaars zijn geloot. Van harte gefeliciteerd!

- T. Mohamed (Haarlem)
- M. Hoetjes (Heiloo)
- A. Waijers (Hoorn)

Z	A	N	D	B	A	N	K
E	SK	K	R	U	L	SK	O
E	M	SK	U	K	SK	D	E
B	A	N	K	S	T	E	L
O	L	A	F	SK	L	E	K
D	S	SK	O	A	SK	L	A
E	SK	P	U	C	H	SK	S
M	A	S	T	H	O	U	T

Stuur uw oplossing (met vermelding van uw naam en adres) vóór 3 september naar:
Redactie SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.
 Of mail naar:

samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Nederlandse Bisschoppenconferentie

De Nederlandse bisschoppen hebben in hun vergadering van 9 juni 2026 mgr. J.H.J. van den Hende (Rotterdam) opnieuw gekozen als voorzitter. Mgr. G.J.N. de Korte (Den Bosch) is verkozen als vicevoorzitter. Met mgr. R.G.W. Cornelissen (Groningen-Leeuwarden) vormen zij de Permanente Raad.

Agenda Wijzigingen voorbehouden

Augustus 2026

15 augustus hoogfeest H. Maria
Tenhemelopneming

15 – 16 augustus Missie Verkeers-
middelenactie MIVA (deurcollecte)
www.miva.nl

September 2026

1 september Werelddag voor de zorg
voor de Schepping | t/m 4 oktober:
Periode voor de Schepping

12 – 13 september Jongerenpastro-
raat (deurcollecte) | Open Monumen-
tendag

24 september Start cursus Caritas
(Haarlem)

Bisdom Haarlem-Amsterdam is op zoek naar een:

Coördinator Digitale Missie

(0,8–1,0 fte)

Voor een digitale gemeenschap (bisdom en parochies) met ExploreCatholic, KathedraalTV, bisdomblad *SamenKerk*, website en sociale media.

- HBO/WO werk- en denkniveau (opleiding in communicatie, marketing, journalistiek of media)
- Aantoonbare ervaring met digitale communicatie, social media en/of communityvorming en het opbouwen en begeleiden van netwerken of vrijwilligersgroepen
- Affiniteit met missionair kerk-zijn; ervaring binnen kerkelijke of christelijke organisaties (bijv. parochies, Alpha, jongerenwerk) is een sterke pré
- Inzicht in hoe digitale communicatie kan leiden tot persoonlijke ontmoeting en geloofsverdieping

Scan voor info over de
vacature en uw sollicitatie
(vóór 31 augustus)

Kom en Zie ^M

Een jaar van verkenning en onderscheiding

Ben je een jongeman tussen de 16-45 jaar en denk je weleens: wat heeft God met mij voor? Ga dan naar onderstaande sites voor meer info.

Kom en Zie
ontmoeting, gebed, begeleiding
(aanvang september 2026)

Voor meer informatie ga naar:
www.willibrordseminarie.nl of
www.bonifatiusinstituut.nl

Tot 25 oktober zijn de beroemde
Antwerpse '15 Mysteriën van de rozen-
krans' van o.a. Peter Paul Rubens, Antoon
van Dyck en Jacob Jordaens te zien in het
Noordbrabants Museum (Den Bosch).

Info: www.noordbrabantsmuseum.nl

Retrouvaille

A lifeline for married couples

Experience the weekend!

Retrouvaille (meaning "rediscovery") is a three-step programme dedicated to healing and renewing marriages. Across the world, it has helped thousands of couples improve their relationship.

Under the guidance of three couples and a priest, our weekend will give you the tools to communicate and rediscover trust and hope in your marriage.

RETROUVAILLE NETHERLANDS

- Is led by experienced couples
- Is a safe place where you'll never need to share your personal issues
- Offers ongoing support and continuing education

"Retrouvaille brought our marriage to a place where we could heal, forgive and trust."

THE PROGRAMME:

- The weekend
- Post-weekend sessions
- Monthly support

Contact:

Gerard & Elena Dijkstra
retrouvaille@outlook.com
06 3943 7722 (7.30 pm-10.00 pm)

SEPTEMBER

2026

24th - 27th

Online in
Dutch and English

www.retrouvaille.nl

Bedevaart

Bisdom Haarlem Amsterdam

ROME

11-16 oktober 2026

Met bisdom Haarlem-Amsterdam naar Rome,
samen op weg naar het hart van de Kerk.

Informatie en aanmelding

Christoffel
reizen

www.christoffelreizen.nl
CR260408

Vliegreis vanaf Amsterdam-Schiphol naar Rome, van zondag 11 t/m vrijdag 16 oktober, met verblijf in driesterrenhotel Casa La Salle op basis van volpension. Vanaf € 1.395 per persoon.

bedevaart@bisdomhaarlem-amsterdam.nl